

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Förr hade man 'the talk'

Om ungdomars vardagliga sexualkunskap på internet

SQ1562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp
Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits
Kandidatnivå
Termin HT 2014
Författare: Julia Hermander
Handledare: Kristian Daneback

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för socialt arbete
Socionomprogrammet 210 p
HT 2014

Titel Förr hade man ‘the talk’: Om ungdomars vardagliga sexualkunskap på internet

Författare Julia Hermander

Nyckelord Ungdomar, sexualitet, internet, sexualkunskap

Uppsatsen är en kvalitativ studie med fokus på ungdomars lärande och informationsökande om sex på internet. Syftet med studien var att undersöka ungdomars upplevelser och erfarenheter av internet som en plats för att få förståelse för och lära sig om sex och sexualitet. Avstampet var att försöka se sexualkunskapen på internet i ett socialt sammanhang, det vill säga i en socialiseringsprocess. Vidare var det kopplat till skapandet av förståelse för sexualitet i vardagen genom social interaktion samt i traditionell sexualundervisning.

Frågorna jag ställde mig var (1) Varför används internet av ungdomarna i studien för att få förståelse för frågor om sex? (2) Hur används internet av ungdomarna i frågor om sex? (3) Vad har internet för roll i ungdomarnas lärande om sex jämfört med andra kunskapskällor? Detta undersöktes via semistrukturerade intervjuer samt mindre fokusgrupper med gymnasieungdomar i åldern 16 till 20 år med en fenomenologisk ingång. Analysen av empirin är gjord genom en tematisk analys med fokus på essens och mening. För det första har studien visat att internet ibland är det enda ungdomar kan vända sig till för att hitta personer som är engagerade i en fråga eller har samma erfarenheter när det kommer till sexualitet. Internets stora utbud har varit en faktor här men också interpersonella och samhälleliga hinder i att utforska på annat sätt än via internet. Ytterligare något som framkom i studien var att det stora utbudet på internet leder till att ungdomar som själva aktivt vill utveckla och utforska sin sexualitet kan göra det i hög grad via internet. Internet har skapat nya möjligheter för ungdomar att fylla upp individuella kunskapsluckor. I vardagen kan internet användas genom att de själva kan utbilda och förbereda sig inför kommande sexuella situationer och val på ett individuellt anpassat sätt. Slutligen behöver synen på internet som en källa till lärande om sex för ungdomar hållas nyanserad. Lärande om sex via internet har visat sig kunna leda till personlig utveckling, ny efterlängtd kunskap, positivt utforskande samt ny förståelse för den egna sexualiteten.

Förord

Under våren 2014 deltog jag i projektet Unga möter unga som är ett samarbete mellan Institutionen för socialt arbete i Göteborg och Ungdomsmottagningen och bygger på att socionomstudenter pratar i grupper med gymnasieungdomar om sex, relationer och sexualitet. Internet och porr talades där ofta om som något självklart kring sexualitet från en mängd olika vinklar. Någonstans där började mina tankar kring ämnet växa fram och är också en del av min förförståelse. Ungdomar verkar idag uppleva komplexa, svåra val och olika bud kring sin egen och andras sexualitet. Sex och sexuell identitet är idag ganska svårt att prata om samtidigt som det finns uttryckt explicit i de flesta medier via bilder, musik och text. Det finns flera budskap både kring den unga mannens och den unga kvinnans sexualitet. Många vuxna är upprörda över ungdomars svåra sats idag vilket ibland också verkar bidra till moralpanik. Min grundläggande tanke är att ungdomarna har något att berätta själva om detta. Något som är centralt att veta är vad ungdomar egentligen lär sig om sex och vart någonstans de gör det. Vad finns tillgängligt och vad behövs för att skapa en kunskap och en egen förståelse för sex och sexualitet? Jag tycker att det är viktigt att problematisera det vi tar för sanning speciellt när vi talar om andra än oss själva, i det här fallet ungdomar från en generation som har växt upp med internet som en del i de flesta viktiga livsområden.

Det finns ett antal personer jag vill tacka efter att ha slutfört arbetet med min kandidatuppsats.

Alla 14 fantastiska ungdomar som ställt upp på intervjuer och fokusgrupper. Ni har pratat öppet om svåra frågor och lärt mig otroligt mycket nytt. Ni förtjänar mitt ödmjukaste tack! Ni skolsköterskor, kuratorer och lärare som hjälpt mig att hitta intervjupersoner. Några av er har också varit intresserade och velat prata om dessa frågor vilket är fantastiskt och också har hjälpt mig till nya insikter och förståelse för olika sammanhang.

Min handledare Kristian Daneback som inspirerat och fått mig att tänka ett steg längre, delat med sig av kunskap och svarat på alla frågor.

Vänner och familj för era tänkvärda reflektioner och kommentarer. Det har tagit mig framåt steg för steg.

Dig fina Olof som stått ut med mitt eviga reflekterande om uppsatsen, lånat ut böcker och diktafon och framför allt stöttat mig och fått mig att tänka på annat när det behövts.

Julia Hermander, Göteborg 2014

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte	2
1.2 Frågeställningar	2
2. Tidigare forskning	3
2.1 Introduktion	3
2.2 Litteratursökning	3
2.3 Ungdomar & sexualitet	3
2.3.1 <i>Introduktion</i>	3
2.3.2 <i>Ungas normer kring sexualitet</i>	3
2.3.3 <i>Riskperspektivet och preventiva insatser</i>	4
2.4 Sex på internet	5
2.4.1 <i>Introduktion</i>	5
2.4.2 <i>Vuxna och sex på internet</i>	5
2.4.3 <i>Unga och informationssökande om sex via nätet</i>	5
2.5 Lärande om sex	7
2.5.1 <i>Introduktion</i>	7
2.5.2 <i>Lärande om sex i skolan</i>	7
2.5.3 <i>Lärande om sex via vänner</i>	7
2.5.4 <i>Lärande om sex via porr</i>	7
2.6 Sammanfattning	8
3. Teori	9
3.1 Sexuell socialisation	9
3.2 Sexuella script	10
3.2.1 <i>Den kollektiva nivån</i>	10
3.2.2 <i>Interpersonell nivå</i>	10
3.2.3 <i>Intrapsykisk nivå</i>	11
3.3 Sammanfattning	11
4. Metod	12
4.1 Metodval	12
4.2 Urval	12
4.3 Genomförande	13
4.4 Analysmetod	14
4.5 Etik	14
4.6 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet	15
4.7 Begränsningar	15
5. Resultat & Analys	17
5.1 Kulturella idéer om sexualitet	17
5.1.1 <i>Introduktion</i>	17
5.1.2 <i>En vardaglig sexualkunskap</i>	17
5.1.3 <i>Familjenormer</i>	18
5.1.4 <i>Varför är vuxna så positiva till preventivmedel egentligen?</i>	20
5.1.5 <i>Porr som inspiration och förståelseram</i>	21
5.1.6 <i>Sex och samlevnadsundervisning i skolan</i>	23
5.2 Den sociala omgivningens betydelse för sexualiteten	25
5.2.1 <i>Introduktion</i>	25
5.2.2 <i>Internet och sexuell identitet</i>	25
5.2.3 <i>Vuxna och ungdomar talar olika språk</i>	26
5.2.4 <i>Påverkan från vänner och jämnåriga</i>	28

5.2.5 <i>Sexualitet i sociala medier</i>	29
5.2.6 <i>"Det finns flera, du behöver inte oroa dig"</i>	30
5.3 Att sammanfoga en egen sexualkunskap.....	31
5.3.1 <i>Introduktion</i>	31
5.3.2 <i>Internet fyller ut kunskapsluckor</i>	31
5.3.3 <i>Man googlar och sen klickar man på alla länkar</i>	32
5.3.4 <i>Att navigera sig genom sexuellt explicit innehåll</i>	33
5.3.6 <i>Sex är mer abstrakt än du tror</i>	35
5.3.7 <i>Vilken roll har anonymiteten?</i>	36
5.4. Sammanfattning	37
6. Slutsatser	39
6.1 Reflektion över slutsatser	40
6.2 Vidare forskning	41
7. Referenser	42
Bilaga 1	45
Bilaga 2	46

1. Inledning

Idag finns generationer som har växt upp med internet som en del i de flesta centrala livsområden. Av ungdomar och unga vuxna mellan 16 till 25 år använder 98 % internet idag (Findahl, 2013). Det har skett tekniska landvinningar idag i en rad områden som rör ungdomar och idag används datorer och smartphones flitigt i vardagen. I skolan används datorer och internet för att utveckla lärandet vilket i allmänhet verkar betraktas som något positivt. När det kommer till lärande om sex blir bilden ibland annorlunda och kanske speciellt när det handlar om ungdomar. Media är talande för synen på ungdomar, nätet och lärande om sexualitet. Ofta lyfts det fram ur ett riskperspektiv med farliga konsekvenser. I artikelserien om tweens i Svenska Dagbladet (2014) beskrevs fenomenet genom artikeln ”Flickor har förlorat 4 år av sin barndom”. Psykologen Steve Biddulph intervjuades och beskrev att:

Via nätet får dagens unga tillgång till vuxenvärldar som tidigare var mer svårtillgängliga. Unga flickor berättar om obehagliga sexuella upplevelser där pojkar velat göra saker som de sett på porrsajter och här i Australien har vi flickor som oroar sig för att deras underliv inte ser ut som porrskådisarnas och som därför vill plastikoperera sig. (Biddulph i Lagerblad, 2014).

Utifrån detta citat verkar internet vara en farlig plats för lärande. Genom tidigare forskning vet vi inte så mycket idag om vilka konsekvenser internet har i dessa områden. Vi vet att ungdomar har uppgett att de vill ha preventiv information via internet (Tikkanen et al, 2011) vilket används för att förbereda ungdomar för sex och informera om risker med sex. Vi vet också att på internet sker sökande av information om sex (Simon & Daneback, 2013), frågeställande i forum (Daneback & Löfberg, 2011) och lärande om sex via porr (Löfgren-Mårtensson & Månsson, 2006). Forskning visar också på positiva effekter av att använda preventiva insatser på internet för att öka kunskapen om sex (Simon & Daneback, 2013). Internet är en källa för att lära sig om sex för ungdomar idag där lär de sig om kroppen, könssjukdomar och hur man har sex (Simon & Daneback, 2013). Kvinnor är en specifik grupp som anses kunna ha nytta av internet som en källa till information om sex (Forsberg 2006).

Hur kan man då förstå detta? I den här uppsatsen har jag använt mig av sexuella script på olika nivåer som ett verktyg att förstå fenomenet unga och lärande om sex på internet. Genom Gagnon & Simons (1984) sexuella script går det att analysera människans sexualitet på olika nivåer ur ett socialt perspektiv. På en kulturell nivå ges normativ förståelse och på ett interpersonellt plan uppkommer mellanmännsliga sociala koder. På det intrapsykiska planet styr även människan själv sina val och har egna drömmar och önskningar. Socialisationsteorier har också använts där Mead (1974) talade om speglingen från ”generaliserande andra” som viktig faktor i det sociala samspelet. Goffmans dramaturgiska teori beskriver hur människor tar olika roller i olika sammanhang och befinner sig front-stage eller back-stage beroende på kontext (1974). Goffman beskrev också begreppet ”face work” (1955) som innefattar människans vilja att behålla sin självrepresentation intakt utåt. Att få en förstörd självbild är enligt Goffman förknippat med känslor av skam.

Det finns en tradition både inom praktiskt socialt arbete samt inom forskning i socialt arbete att jobba med frågor om sexualitet och ungdomar. Inom socialt arbete forskas det om sexualitet. Trots detta ges området inte så stort utrymme på socionomprogrammet. Socionomer jobbar inte sällan i klientnära arbete med frågor om sexualitet och det är därför relevant att kunna något om och ha talat om sexualitet tidigare. Det finns en rad professionella socionomer som möter ungdomar och berör de här frågorna inom preventivt, behandlande och

inom utredande arbete. Detta sker bland annat hos kuratorer i skola, på ungdomsmottagning, i sjukvård, hos socialsekreterare och behandlingsassistenter. För verksamma socionomer är det av relevans att känna till hur lärandet om sex och sexualitet ser ut för ungdomar idag och hur man kan förstå och tala om detta.

1.1 Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka ungdomars upplevelser och erfarenheter av internet som en plats för att få förståelse för och lära sig om sex och sexualitet. Avstampet sker i att försöka se sexualkunskapen på internet i ett socialt sammanhang, det vill säga i en socialiseringsprocess. Vidare är det kopplat till skapandet av förståelse för sexualitet i vardagen genom social interaktion samt i traditionell sexualundervisning.

1.2 Frågeställningar

(1) Varför används internet av ungdomarna i studien för att få förståelse för frågor om sex? (2) Hur används internet av ungdomarna i frågor om sex? (3) Vad har internet för roll i ungdomarnas lärande om sex jämfört med andra kunskapskällor?

2. Tidigare forskning

2.1 Introduktion

För att få en förståelse för det tidigare kunskapsläget har jag läst in mig på tidigare forskning om sexualitet framför allt med fokus på ungdomar och internet. En litteratursökning gjordes i ett antal databaser och sedan valdes de artiklar ut som bäst passade området. Den forskning som har gjorts tidigare har främst fokuserat på om och hur ungdomar använder sig av internet som en källa till kunskap om sex. Ofta med fokus på risker med sex. Forskning har också gjorts på vuxnas användande av internet i sexuella syften. Tidigare forskning har också främst fokuserat på internetsexualitet som ett avgränsat område och inte som en del i ett kontext och livssammanhang.

2.2 Litteratursökning

I litteratursökningen för att hitta tidigare forskning om sexologi gjordes en booleansk sökning genom att kombinera sökord med funktionen AND och OR på universitetsbibliotekets hemsida (www.ub.gu.se). De databaser som användes var Sociological Abstracts, Social Services Abstracts, PsycInfo och ERIC. Dessa användes eftersom de innehåller artiklar som handlar om socialt arbete, samhällsvetenskap och psykologi vilket passar forskningsområdet. Jag har använt mig av följande keywords; *sex education, teenagers, adolescents, high school, internet, digital media och online*. Dessa har använts i olika kombinationer för att få fram artiklar inom forskningsområdet. I sökningen framkom att det finns viss forskning som berör samma område: ungdomar, internet och informationssökande på internet framför allt med fokus på risktagande hos ungdomar, mäta beteendeförändringar kopplade till första sextillfället och preventiva insatser, preventivmedelsanvändande, HIV och könssjukdomar. Sökningar har även gjorts i samma databaser inom området ungdomar, sexualitet och lärande om sex med sökorden: *adolescents, sexuality, teenagers, sex education, sex information* för att placera in ungdomars lärande på internet i ett sammanhang bland andra kunskapskällor. Vad jag såg här var att ungdomars sexualitet verkar ofta definieras utifrån sexdebut, användning av preventivmedel, könssjukdomar, beroende och preventiva skyddsaspekter. Jag kommer att beskriva de resultat jag funnit och valt ut till detta kapitel nedan.

2.3 Ungdomar & sexualitet

2.3.1 Introduktion

Sexualitet är ett område som är omringat av glädje och njutning men också normer, koder, rädslor och oro. Ungdomars sexualitet tar tempen på samhället på ett sätt som kan berätta för oss om både nutidens och framtidens sexuella uttryck genom att vara känsliga för samhälleliga intryck och trender. Ungdomar kan sällan leva upp till vuxnas förväntningar och har varit föremål för oro inom de flesta områden en rad generationer tillbaka. Ungdomars sexualitet är därmed objekt för en mängd värderingar, råd, analyseringar och diskussioner.

2.3.2 Ungas normer kring sexualitet

Margareta Forsberg (2005) undersökte i sin avhandling *Brunetter och blondiner* ungdomars förhållningssätt till sexualitet via enkäter och intervjuer med ungdomar. I boken med samma namn som bygger på hennes avhandling beskriver Forsberg att resultaten präglades av att framför allt de unga tjejerna i sin sexualitet styrs av normer om tvåsamma kärleksrelationer och heterosexualitet. När ungdomarna går från högstadium till gymnasium får både tjejerna och killarna dock en ökad liberal syn på sexualitet vilket Forsberg tolkar som ett resultat av en minskad påverkan från tidigare främst familj och vänner till en ökad inblandning av

samhällets normer. I det ser även Forsberg tecken på individualiseringens framgångar i samhället och en minskning vad gäller normer kring romantiseringen av kärleksrelationen som det som legitimerar sex. Detta kan ha med en viss generation att göra men att tjejer har mångsidiga normer att förhålla sig till vad gäller utlevande eller tillbakahållen sexualitet stöds av flera forskare (Ambjörnsson, 2004; Forsberg, 2006; Berg, 2002). Nils Hammarén (2009) undersökte i sin avhandling *Förorten i huvudet* hur killar från förorten ser på kön och sexualitet. Hammarén såg att även unga killar idag har dubbelsidiga normer att förhålla sig till vad gäller genus och sexualitet, både kring sin egen identitet och i syn på andra människor. UngKAB09 (Tikkanen, Abellsson & Forsberg, 2011) är en enkätbaserad ungdomsstudie som genomfördes på institutionen för socialt arbete i Göteborg 2009. Sex är enligt Tikkanen et al. (2011) för ungdomar starkt förknippat med kärlek. För kvinnor, unga personer, personer som bor på landet eller i en småstad, utrikesfödda och bland de som uppgett att religionen påverkar deras vardag är kopplingen ännu starkare.

Unga homosexuella, bisexuella och transpersoner är en grupp som förutom de dubbla normer som finns kring unga och sexualitet möter ytterligare krav utifrån på grund av en fortfarande idag stigmatiserad sexualitet. I en amerikansk studie har man via enkäter undersökt vilket stöd unga hbtq-personer får i sin sexualitet. De unga uppgav att de får ett mindre stöd från familj och heterosexuella vänner och att de får sitt största stöd från andra hbtq-personer (Doty, Willoughby, Lindahl & Malik, 2010).

Tidigare forskning visar här att det finns mångsidiga och avancerade normer att förhålla sig till kring sexualitet idag både för killar och för tjejer. För sexualiteter utanför heteronormen verkar det tyvärr också finnas svårigheter att finna stöd i sin sexualitet förutom hos andra med samma erfarenheter.

2.3.3 Riskperspektivet och preventiva insatser

Att ungdomar ska ha möjlighet att utforska sin sexualitet i tonåren är i allmänhet ett vanligt synsätt kring sexuell hälsa. Det har samtidigt på senare år enligt en amerikansk forskare varit vanligt att ungdomars sexualitet lyfts fram i ljuset ur ett riskperspektiv (Harden, 2014). Idag pågår enligt Tolman & McClelland (2011) i USA ett paradigm-skifte där ungdomars sexualitet föreslås ses som något hälsosamt. De beskriver också att för att ungdomars sexualitet ska utvecklas på ett positivt sätt måste forskning lyfta fram sociala kontext som tillåter ungdomar att utvecklas på ett hälsosamt sätt i sin sexualitet (*ibid.*). Harden (2014) beskriver att riskperspektivets målbild är att ungdomar är helt avhållsamma från sex. Perspektivet säger enligt Harden också i sin ytterlighet att om ungdomar har sex kommer det att leda till psykologisk skada. Harden lyfter fram fördelar med att istället se ungdomars sexualitet som potentiellt hälsosamt och att det är de känslomässiga, kognitiva och relationella delarna av upplevelserna som spelar roll för om det bidrar till en negativ eller positiv utveckling för hälsan (Harden, 2014). Det finns idag en rad forskare som står för detta perspektiv enligt Toland & McClelland (2011).

När man talar om ungdomar och sexualitet talar man ofta om preventiva insatser, som handlar om att förebygga risker och utsatthet vad gäller sexualitet. Omkring en tredjedel av de som svarat på den svenska enkäten UNGKAB09 (Tikkanen et al., 2011) har under det senaste året besökt en sida på internet där man kan läsa om HIV, STI och säkrare sex. Omkring hälften har läst skrivet informationsmaterial om detta. Många är enligt undersökningen nöjda med sex- och samlevnadsundervisningen de fått i skolan. Kvinnor och de som inte kategoriserar sig utifrån kön i UNGKAB09 upplever dock inte omfattningen av undervisningen som lika stor som resten av deltagarna i studien. Något de flesta vill ha mer av är lättillgängliga mottagningar för sexuell hälsa, kondomutdelning och preventiv information på internet. Många vill också ha möjlighet att chatta med rådgivare via internet och det vill fler ha tillgång till jämfört med att möta en rådgivare personligen eller via telefon (*ibid.*).

Forskning visar också att både unga män och kvinnor som är och inte är sexuellt aktiva har ett stort behov av att tala om sex (Labor, Medeiros, Carlson, Pullo & Seehaus, 2004).

2.4 Sex på internet

2.4.1 Introduktion

Idag lär sig både unga och vuxna om sex via internet. Eftersom området lärande om sex på internet kan uppfattas som privat finns det en rad fördomar om vad det är, vem som gör det och vad man kan lära sig via internet. Forskningen nedan beskriver att många lär sig om sex via internet och att det finns en mängd olika sätt att utforska både sex och sexuell identitet via internet.

2.4.2 Vuxna och sex på internet

Daneback & Ross (2011) har skrivit en empirisk och teoretisk översikt av de första 15 åren av forskning inom fältet internetsexualitet. Vad man talar om vid omnämnande av internetsexualitet i forskning idag kan vara allt från informationssökande om sex på internet till att söka en partner online. De beskriver att en stor del av forskningen har fokus på negativa aspekter av internetsexualitet trots att tidig forskning visat på både positiva och negativa aspekter. De tror att det negativa fokuset kan ha att göra med tillgängligheten att hitta sexpartners på internet och därmed utsätta sig för risker. Tidigare studier har enligt Daneback & Ross visat på olika resultat vad gäller anledningar till att ägna sig åt sexuella aktiviteter på internet. Vad gäller informationssökande om sex är anledningar för män att få kunskap om hur man har sex följt av nyfikenhet. För kvinnor är anledningarna främst att få kunskap om sin kropp följt av att få kunskap om hur man har sex. Studier har samtidigt visat att det finns individer som ser på pornografi för att lära sig om sex och individer som söker information om sex för att bli upphetsade. Forskning har visat att anonymitet, som man trodde tidigare hade störst betydelse för människor att ägna sig åt sexualitet på internet, är av andrahandsvikt. Dock verkar det som att anonymitet vad gäller internetsexualitet betyder olika saker för yngre och för äldre. Unga personer menar att anonymitet är att inte träffas fysiskt. Äldre människor kopplat anonymitet med att inte bli igenkänd av någon. Främst kvinnor uppgav i en studie att de kunde tala om sex på ett sätt på internet som de inte kan göra offline. Sexuella minoriteter kan på internet träffa andra personer av samma intresse och kan få en plattform för att experimentera eller observera. Något som förenklats genom internets inträde är att man kan ägna sig åt sexuella beteenden som i samhället annars anses stigmatiserande utan att få negativa effekter.

Forskning har enligt forskningsöversikten uppskattat att omkring 15-33 % använder internet i sexuella syften. I en svensk studie visade det sig att omkring 17 % av svenskarna hade besökt en sida med sexuellt innehåll. Dock har studier visat att människor som ägnar sig åt sexuella aktiviteter online inte alltid definierar det som sådant och därför kanske inte svarar i enlighet med forskarnas definitioner. Enligt Daneback & Ross är yngre är mer bekväma än äldre med att engagera sig i sexuella aktiviteter online vilket de tror kan bero på att internet är mer invävt i ungas vardagsliv än i vuxnas (*ibid.*).

2.4.3 Unga och informationssökande om sex via nätet

Söker unga information om sex på internet?

Simon & Daneback (2013) har skrivit en översikt av tidigare forskning om ungas användande av internet för att söka information om sex. Flertalet amerikanska kvantitativa studier har enligt forskningsöversikten visat att mellan 20 – 76.5 % av tillfrågade ungdomar använder sig av internet som en informationskälla om sex. Studier från Ghana, Nigeria och Uganda har

visat på liknande siffror kring generell information om sex men också HIV och information om sexuellt överförbara sjukdomar. I en studie fann man att omkring 45 % av unga kvinnor i Nigeria, både kvinnor som går i skolan och som inte går i skolan, har använt internet som en källa till information om sex.

Vad lär sig unga på internet?

Forsberg (2006) beskriver i forskningsöversikten *Ungdomar och sexualitet* internet som en helt ny plattform för att tala om sexualitet och visar på både möjligheter och risker med detta. Forsberg anser att de positiva möjligheterna finns inom informationssökande om sex på internet, att finna nya kontakter samt att genom nya erfarenheter på internet utforska sin egen sexualitet. Tre grupper kan enligt Forsberg ha mer att vinna i sin sexualitet genom internet vilka är homosexuella personer, kvinnor samt personer med psykiska funktionshinder vilka anses ha svårigheter att tillägna sig detta i vardagen annars. Forsberg beskriver att män framför allt ägnar sig åt att se på pornografi medan kvinnor är intresserade av att flirta på internet. Det beskrivs också som vanligt att leta efter en partner och att tala med likasinnade.

Det visade sig i Simon & Danebacks (2013) forskningsöversikt att (1) ungdomar använder internet för sexualundervisning (2) ungdomar är intresserade av varierande ämnen inom sexualundervisning, såsom könssjukdomar och graviditet (3) informationen som går att hitta på internet är av varierande kvalitet men ungdomar kan utvärdera dessa källor och föredrar information som har bra kvalitet (4) internet och digitala medier kan användas för att påverka kunskapen om sex och beteenden hos ungdomar. De ämnen som är mest citerade på internet kring sexualitet är ämnen om HIV, AIDS och sexuellt överförbara sjukdomar, graviditet och barnafödande, sexakten och beteende, preventivmedel och skydd, information om kroppen, relationer och sociala problem samt sexuell identitet och orientering. Informationen om sex som finns på internet kan vara svår att hitta och är inte alltid av bra kvalitet. Det verkar dock som att ungdomarna utvecklar någon slags strategier för att förhålla sig kritisk till informationen trots att erhållen kunskap utifrån om hur man är kritisk till internetkällor kan vara bristande. Översikten av tidigare forskning visar också att det finns positiva resultat av att kombinera sexualundervisning med internetbaserade interventioner för att öka kunskapen om sex hos ungdomar.

En svensk kvalitativ studie med data från en diskussionsgrupp på internet (Daneback & Löfberg, 2011) visade hur unga tjejer ställer frågor på internet kring sexualitet och får svar av äldre medlemmar. De äldre svarar genom att placera frågan i ett fack enligt sin erfarenhet av egen vuxensexualitet. Flickorna får därmed svar på ett annat och hypotetiskt sett mer respektfullt sätt än om de hade frågat ansikte mot ansikte. Killarnas frågor besvarades på forumet i större grad av både vuxna och jämnåriga. Daneback och Löfberg skriver vidare att ungdomar stöter på svårigheter när de försöker göra sexualitet till en del av sina liv, dels på grund av sin ålder och på grund av svårigheten att tala om sex i vår kultur. På internet finns utrymme att utforska och uttrycka dessa normer kring sexualitet tillsammans med andra samt att ställa frågor som annars upplevs som stigmatiserande eller att man är ”för intresserad”.

Ungas exponering för sexuellt innehåll via nätet

De risker som Forsberg (2006) beskriver handlar om att bli lurad på internet samt det att det är svårt att veta vem man talar med. Risker kan också enligt Forsberg vara att bli exponerad för sexuella bilder och budskap samt att stöta på pornografi utan att vilja det. Forsberg beskriver också att internet kan bli en kanal för kommersiella syften eftersom intresset hos allmänheten finns och är så stort.

Jonas Hallberg (2014) skriver i sin avhandling *Adolescents in a digital everyday environment* att internet idag är kopplat till flera områden inom ungdomars utveckling i adolescensen. Han understryker att internet är en vardagsmiljö idag som flätas samman med

andra arenor i vardagen, det är nu mera inte endast en speciell hobby. Han undersökte bland annat via enkäter hur ungdomar exponeras för stötande material på internet såsom sexuellt och våldsamt och hur de reagerar på detta. Det visade sig att ungdomarna visade låg känslomässig respons och att de kunde använda sig av coping-strategier som att till exempel undvika eller blockera visst innehåll.

2.5 Lärande om sex

2.5.1 Introduktion

På ett eller annat sätt lär människor sig om sex. Sex är för många engagerande och intressant och blir föremål för utforskande på olika sätt. Det finns också samhälleligt instiftat exempelvis i skolan att vi ska lära oss om detta på ett för samhället korrekt sätt. Sexualiteten kan för en del individer upplevas bli tillrättavisad genom den ”rätta kunskapen” och normen om den inte stämmer överens med den egna. Sexualitet lärs också ut genom socialisationsprocesser i vardagen. Följande studier har visat på olika resultat i hur ungdomar från olika kunskapskällor skapar förståelse för sexualitet.

2.5.2 Lärande om sex i skolan

Sex och samlevnadsundervisning finns i vår kultur i Sverige sedan år 1955 och fortsätter att vara ett inslag i skolundervisningen. Idag ska också sex och samlevnadsundervisningen på gymnasiet vara inkorporerat i alla skolämnen. Helmius (1990) anser att syftet med sexualupplysningen i skolan är att vuxenvärlden vill lära ungdomen att i sin sexualitet använda sig av rådande normer i samhället och de risker som finns kring sexualiteten, såsom könssjukdomar. Den öppenheten som finns kring att tala om sex i Sverige används enligt Helmius för att stödja och styra i ungdomars sexualliv och fostra dem enligt mer erfarna vuxnas sociala normer (Helmius, 1990). Maria Bäckman (2003) har i sin avhandling *Kön och känsla* forskat kring sex- och samlevnadsundervisningen i Sverige och hur genus, kön och sexualitet ges utrymme i undervisningen både från lärarens och elevens perspektiv. Hon såg att det framför allt det heteronormativa talades om som normalt och naturligt. Bäckman fann också att män sågs genomgående som mer sexuellt utlevande än kvinnor av både lärare och elever och materialet som användes i undervisning beskrev samma bild.

2.5.3 Lärande om sex via vänner

Miranda-Diaz & Corcoran (2012) undersökte i artikeln *“All my friends are doing it.” The Impact of the Perception of Peer Sexuality on Adolescents’ Intent to have Sex* via enkäter i vilken utsträckning ungdomar och deras vänner hade en inverkan i varandras sexualliv. De kom fram till att det fanns ett samband mellan att ungdomarna fått veta att deras vänner hade haft sex och att själv planera att ha sex inom en snar framtid (Miranda-Diaz et al., 2012). Att vänner även är den största källan till information om sex stöds av flera forskare (Ballard & Morris, 1998; Trostle, 2003)

2.5.4 Lärande om sex via porr

Löfgren-Mårtenson & Månsson (2006) fann i sin studie *“Sex över allt typ?!”* att unga använder pornografi för att lära sig om sex bland annat eftersom de hade haft bristfällig undervisning i skolan. Ungdomarna hade gjort detta både för att få kunskap om sitt eget köns sociala koder och det motsatta könets sociala beteende. Ungdomarna har också använt pornografin för att hitta förebilder. Ungdomarna som intervjuades i studien talade också om att det idag är många unga som ”kan allt” genom porr utan att ha några egna erfarenheter. De talade om att kvinnor och män framställs på olika sätt i pornografin och om att bilden av kvinnor där är ganska förnedrande och att kvinnan är underställd mannen. I studien framkom

också att det blir lättare för ungdomar att navigera sig mellan dessa budskap ju äldre de blir, medan flera tröttnade på att kolla på porr ju äldre de blev och skaffade en partner (Löfgren-Mårtensson & Månsson, 2006). Porr är ett område som skapar normer och som åtminstone kvinnor har visat sig ha mycket dubbla känslor inför (Berg, 2000) samtidigt som forskning också visat att ungdomar faktiskt hittar sätt att navigera sig i pornografins landskap (Löfgren-Mårtensson & Månsson, 2009).

2.6 Sammanfattning

Information och lärande om sex existerar enligt tidigare forskning på en mängd olika arenor för ungdomar. Jag har tagit med både kvalitativ och kvantitativ tidigare forskning för att utforska detta men reserverar mig för att ha missat något inom det breda forskningsområdet. Det är också en mängd olika personer som är inblandade i lärandet i unga personers liv. Vad vi kan se genom tidigare amerikansk forskning är att det finns ett riskperspektiv kring ungdomars sexualitet men att det där håller på att ske ett paradigmskifte inom området mot ett mer tillåtande synsätt. Vänner, skola och internet är av stor betydelse i lärandet om sex för ungdomar. På internet sker informationssökande, skrivande på forum och lärande via pornografi. Forskning har också visat på att det finns svårigheter att förhålla sig till mångsidiga budskap och normer kring sexualitet. Vad gäller stötande material använder sig ungdomarna dock av olika strategier för att hantera detta för att inte bli känslomässigt påverkade. Det finns en mängd preventiva insatser kring ungdomar som har med sexualitet att göra varav skolan är en stor del. Undervisningen ska enligt forskare lära ungdomar om rådande normer. Undervisningen är dock färgad av heteronormativa ideal kring genus och sexualitet. Ungdomar efterfrågar mer preventiv information via internet och forskning visar också att preventiva insatser för att öka kunskapen om sex via internet har fått positiva effekter. Vad gäller normer så verkar alla kunskapskällor spela in som påverkande faktorer. Internet är en källa för att lära sig om sex för ungdomar idag och där lär de sig om allt från kroppen till könssjukdomar och hur man har sex. Kvinnor verkar vara en grupp som kan få mer information idag via internet än tidigare innan internets intåg. Kvinnor är också en grupp som uppfattar att de inte fått lika mycket traditionell sex och samlevnadsundervisning som genomsnittet. I det stora hela verkar ungdomar använda sig av olika fungerande strategier för att hantera information och vara källkritiska men trots detta kvarstår vissa svårigheter att förhålla sig till omgivande normer om sex, genus, kärlek, relationer och sexualitet.

3. Teori

Studien berör varför och hur ungdomar vänder sig till internet i frågor om sexualitet samt vilken roll internet har i ungdomars erfarenheter av sexualundervisning. Detta går att koppla samman med teorier om sociala koder och socialisationsprocesser både specifikt vad gäller sexualitet men också utifrån den vardagliga interaktionen och socialisationen. Det kan beskrivas som att det finns informella och formella ramar i sociala situationer för hur människor får bete sig, tala och vem vi får interagera med och på vilket sätt. Det gäller i vardagen i vilken situation som helst men också för tal om sex och i sexuella situationer. Dessa processer i *vad* vi får tala om *var* påverkar samtidigt också vad vi inte talar om och med vem vilket kan skapa luckor och frågetecken för vissa grupper eller i interaktion mellan enstaka personer. Dessa teorier är viktiga för att förstå hur ungdomar socialiseras in i sexualiteten och vad som händer när internet blir en del av detta.

Inom sexologin finns olika perspektiv på människans sexualitet där man kan tala om ett bio-sexuellt (exempelvis Masters & Johnson), ett psyko-sexuellt (exempelvis Freud) och ett socio-sexuellt perspektiv. Kinsey var en viktig vetenskapsman inom sexologin. Kinsey och hans kollegor samlade in stora mängder information om individers sexliv på 40 och 50-talet genom intervjuer. Något som framkom i studierna var att många av intervjupersonerna trodde sig syssla med mycket avvikande sexuella handlingar, ett exempel är oralsex. (Månsson, 2012). Kinseys empiri användes senare av Gagnon & Simon som ville ge det en teoretisk förståelse genom sina ”sexuella script” som kommer att användas i teorikapitlet nedan. I den här studien kommer jag framför allt att fokusera på sociala aspekter av sexualiteten.

3.1 Sexuell socialisation

Enligt ett socialt perspektiv blir sexualiteten till i samspel med andra, vi socialiseras in i sexualiteten. En viss sexuell handling ges en innebörd av det omgivande samhällets normer och kultur och kan förstås genom detta (Helmius, 1990; Foucault 1980). Foucault beskrev sexualiteten som kontrollerad av samhällets dolda maktstrukturer som genom kyrkans, äktenskapets eller psykoanalysens definierande av sexuella avvikelser (Foucault 1980).

Gagnon & Simon (i Traeen 2008) beskrev att sexualiteten har en biologisk grund men att med vem, vad, när och hur vi kan använda oss av sexualiteten och uttrycka den blir bestämt genom sociala processer. Sexualiteten skapas genom den kontroll som finns kring den under barndomen och ungdomen. Att vi då ger uttryck för att vissa biologiska variationer är mer naturliga än andra kan skapa stigmatisering och skuldbeläggande på enskilda individer. Att bryta sig loss från de sociala koderna kan leda till utanförskap men om en större grupp gör detta tillsammans, till exempel som homosexuella gjort genom organisering, kan det istället leda till en förändring av synen på vad som är naturligt och riktigt i den sexuella socialisationen (*ibid.*).

Behavioristen och socialpsykologen George Herbert Mead (1976) skrev verket *Mind, self and society*. Här beskrev han socialisationsprocesser som inte specifikt handlar om sexualitet men som går att överföra på de flesta mänskliga sammanhang. Enligt Mead skapar vi självet och självmedvetenheten genom interaktion med andra. Det finns inte när vi föds utan konstrueras genom det samhälle vi får ta del av. Det är genom speglingen av andra som vi upplever vårt eget själv. Enligt den symboliska interaktionismen kommunicerar och lär vi oss om andra och oss själva genom symboler, till exempel såsom barn genom leken provar på att vara mamma, pappa, barn eller storasyster. Det viktiga med leken är att se hur reaktionerna blir på rollen och lära sig ett acceptabelt beteende. Vi kan ta rollen av ’generaliserade andra’ genom att förstå oss på meningen i andras beteende. Vi kan inte ta till oss alla generaliserade andra utan vi anpassar oss ofta efter dem vi har i vår närhet, betydelsefulla personer. Vi kan förstå mening i andras beteende om vi delar gemensamma signifikanta symboler och roller som för att fylla sin funktion ska skapa samma mening. Det behövs en förståelse för

symbolerna för oss som individer och i förlängningen också för samhället i stort. Genom detta lär vi oss hur vi får agera i olika situationer och hur andra ser på oss och vårt beteende. Det är på detta sätt vi enligt Mead socialiseras in i samhället och därigenom skapar vårt eget meningsfulla själv. Det är när vi kan se oss från de generaliserade andras perspektiv som vi kan ta del av normer i samhället.

Socialpsykologen Erving Goffman (1974) använde dramaturgi för att förklara mänskligt beteende och har precis som Mead fokus på allmänna socialisationsprocesser. Detta förklarade han genom hur vi spelar olika roller i olika sammanhang. Goffman använde sig även av begreppen front-stage och back-stage (främre regionen och bakre regionen) vilket speglas av hur vi uppträder på scenen med en rollkaraktär vid vissa tillfällen och har ett behov av att dra oss tillbaka bakom scenen för en slags vila. På olika scener spelar vi olika roller med olika innehåll och beteende vilket sker i vardagslivet ständigt och med olika mål och syfte. Goffman beskrev också hur olika "settings" (miljöer) påverkar oss genom att vi agerar efter vad som är tillåtet och önskvärt att göra i en viss miljö. Det är till exempel inte socialt accepterat att vara naken i alla miljöer eller att göra sexuella anspelningar i vilken miljö som helst. Ett annat fenomen Goffman (1955) beskrev var "face work" (ansiktsarbete) vilket han menade har att göra med vår representation av oss själva utåt sett och i mötet med andra. En "spoiled identity" får vi enligt Goffman då vi får uppleva skammen av att bli avvisade eller generade och därmed tappa ansiktet. I det verkliga livet är det lätt att tappa ansiktet i frågor kring sexualitet medan internet utgör en portal där det är lättare att slippa detta.

3.2 Sexuella script

John H. Gagnon och William Simon var verksamma vid sociologiska institutionen i Chicago och senare Kinseyinstitutet. De hade rötter i den symboliska interaktionismen som betonade att mellanmännsliga relationer var av vikt för människans sexualitet. Teorin är kritisk till en behavioristisk människosyn med stimulus-responsmodeller som fokus för studier av människor (Månsson 2012). Gagnon & Simon delade in de sexuella scripten i *kulturella scenarier*, *interpersonella script* och *intrapsykiska script*. Dessa kan användas för att analyseras var för sig eller tillsammans. De är enligt författarna inte lika i alla samhällen utan kan variera från plats till plats. Jag kommer nedan att beskriva Gagnon & Simons sexuella script på de olika nivåerna.

3.2.1 Den kollektiva nivån

På den kollektiva nivån finns enligt Gagnon & Simon (1984) *kulturella scenarier* som består av en slags institutionella arrangemang. Dessa innehåller instruktioner och förståelse för hur vi ska använda våra sociala roller så som hustru, pojkvän eller älskare. Vi beter oss till exempel oftast annorlunda mot vår partner än mot en okänd person, vi går in i en annan roll som uppfattas som självklar. Reglerna är kulturellt och socialt nedärvda och fungerar som in- och utgångar i sociala situationer och relationer. Dessa roller kan ibland bli för abstrakta för att fungera i konkreta situationer eftersom de inte är allmängiltiga och passar alla. En möjlig situation är att vi kan bli förälskade i någon som vi omöjligen tänkt från början att vi kan ha en relation med, någon av samma kön eller någon som vi har en professionell relation med. Normerna som kan finnas i samhället kring detta går inte att överföra på det enskilda fallet och det kan fungera bra eller vara det enda alternativet för enskilda personer. Bristande överensstämmelse mellan det kulturella och det konkreta kan på det här sättet lösas på interpersonella eller intrapsykiska nivåer.

3.2.2 Interpersonell nivå

Genom *interpersonella script* som skapas på en mellanmännslig nivå får människan möjlighet att svara på och forma de kulturella scenarierna i specifika situationer. Genom det

mellanmänskliga skapas samordning och anpassning kring vad som gäller i ett visst sammanhang och vilka regler som finns där och då. På en arbetsplats kan det anses acceptabelt att tala om sex medans det inte gör det på en annan. Sexuella subkulturer kan skapas för att sammanföra likasinnade som har en annan sexuell livsstil än den dominerande i kulturen. Gay-rörelsen kan sägas ha formats på ett liknande sätt och skapats från ett interpersonellt sammanhang till en social rörelse.

3.2.3 Intrapsykisk nivå

Intrapsykiska script skapas tillsammans med de andra scripten men har en mer individuell prägel, som exempelvis vad en enskild individ tänker på, önskar eller fantiserar om. Dessa önskningar kan dock enligt Gagnon & Simon inte reduceras till en drift utan är också beroende av vilka sociala meningar vi skapat med hjälp av omgivande människor och samhälle. På detta sätt går det att sammanfoga ett eget förhållningssätt till saker och ting. Det kan handla om att vi tänker på en visst typ av beteende, utseende eller personlighet. Det kan också handla om en vilja som inte representeras i den omgivande gruppen men som har mening och syfte för den enskilda personen. De intrapsykiska scripten är inte självet i sig utan snarare en del av skapandet av ett eget själv och vi har möjlighet men också ett behov av att utveckla oss genom personliga erfarenheter och vilja vilket görs tillsammans med ett socialt sammanhang (*ibid.*).

3.3 Sammanfattning

Teorierna av Mead (1976), Goffman (1974) samt Gagnon & Simon (1984) beskriver hur vi på olika nivåer förhåller oss till varandra genom sociala regler, normer och instruktioner. Det går genom dessa teorier att se hur vi påverkas av olika individer, olika miljöer och sammanhang för hur och när vi vågar uttrycka vår sexualitet. Vi tar också olika roller i olika sammanhang som påverkas av hur vi lärt oss att vi ska bete oss där och då. Gagnon & Simons (1984) sexuella script analyserar på olika nivåer mer tydligt hur människor påverkas socialt sett i olika situationer och i kontakt med olika sammanhang. De tar upp script på den kollektiva nivån som handlar om samhälle och kultur och den interpersonella nivån vilket handlar om koder på ett mellanmänskligt plan. De tar även upp en mer individuell aspekt av sexualiteten, de intrapsykiska scripten, som berör hur människor genom drömmar och önskningar styrs i sexualiteten mot meningsfullhet (*ibid.*). Mead (1976) beskrev hur vi skapar en självmedvetenhet i relation till andra människor. Genom reaktioner och spegling från 'generaliserade andra' kan människor förstå sitt eget beteende. Goffman (1974) beskrev den dramaturgiska teorin om människan där människor precis som på scenen tar olika roller. Människan kan också enligt Goffman befinna sig 'front-stage' (i främre regioner) eller 'back-stage' (i bakre regioner) vilket påverkar beteendet. Goffman beskrev också begreppet 'face-work' (1955) som handlar om ansiktet men framför allt om representationen utåt. Vi kan få en förstörd identitet när vi blir avvisade av andra genom att bli generade eller skamfyllda. Dessa teorier hjälper till i förståelsen för varför individer kan vilja söka sig till internet när det kommer till frågor kring sexualitet. En upplevelse av att på internet vara utan sociala koder kan bidra till internets framgångar. Möjligheten att kunna finna nya sociala sammanhang med likasinnade och som den egna personens intressen stämmer överens med är också en viktig aspekt. Detta kan bli en genväg till skapandet av det egna självet genom en erfarenhet av internets olika sociala sammanhang.

4. Metod

4.1 Metodval

En kvalitativ metod valdes med fenomenologisk ingång. Eftersom jag var intresserad av ett inifrånperspektiv från ungdomarnas synvinkel och upplevelser passade den fenomenologiska utgångspunkten. Enligt fenomenologin är det viktigt att förstå den levda erfarenhetsvärlden genom upplevelsen av enhetlighet och mening i fenomen (Thomassen, 2007). Jag har velat fokusera på den mening som intervjupersonerna skapar, deras tolkningar, perspektiv och meningsskapande om och kring olika frågor. Vad jag ville förstå var hur ungdomar upplever och erfar sitt lärande om sex och sexualitet idag och genom att lyssna på ungdomarnas berättelser om sina upplevelser och sedan söka mening och essens i materialet. Empirin har samlats in genom semi-strukturerade intervjuer samt fokusgrupper. Fokus ligger på individuella variationer och mening vilket gjorde att det passade med en kvalitativ undersökning. Generella mönster eller mätbara fakta hade istället passat bättre för en kvantitativ undersökning (Bryman, 2008).

4.2 Urval

För att finna informanter till intervjuer och fokusgrupper har jag främst sökt i gymnasieskolan, den mest naturliga miljön där 16 till 20 åriga ungdomar finns. 14 personer från fyra olika gymnasieskolor i Göteborg intervjuades via 6 enskilda intervjuer, 2 fokusgrupper med 3 personer i vardera samt en dubbelintervju med 2 personer. Sammanlagt deltog 11 tjejer och 3 killar i studien. Deltagarna i fokusgrupperna kände varandra sedan tidigare och det gjorde även deltagarna i dubbel-intervjun. Intervjupersonerna var mellan 16 till 20 år gamla, flest 17-åringar. Eftersom det är tillåtet att gå i gymnasiet i 20 års ålder var en av respondenterna aningen äldre än de andra. Urvalet av respondenter har skett framför allt genom frivilligt deltagande genom intresseanmälan samt genom ett snöbollsurval genom olika kontaktpersoner. Framför allt har rekrytering skett via olika gymnasieskolor och alla personer som senare valde att delta i studien har rekryterats via gymnasieskolor. Jag har försökt att rekrytera ungdomar även från andra platser, såsom ungdomsmottagning och en ungdomsförening men detta har inte gett något resultat. Vid ett tillfälle var jag och presenterade mig för ett par klasser med gymnasieelever med hjälp av en gymnasielärare på en gymnasieskola varifrån en respondent ville delta.

Pilotintervjuer

Jag vände mig först till en skolsköterska på en gymnasieskola i Göteborg som var intresserad av att hjälpa mig med rekryteringen. Skolsköterskan skickade i sin tur ut mail till tre gymnasielärare vilket gav ett resultat på två elever från samma lärare som var ville delta. Efter detta tog eleverna kontakt med mig och vi bestämde datum för träff på elevhälsan på deras gymnasieskola där pilotintervjuerna hölls. Jag valde senare att ta med pilotintervjuerna som en del i empirin.

Bortfall

Ett femtontal personer som arbetar på skolor såsom skolkuratorer, rektorer och lärare har mailats där ett antal har svarat varav de flesta avböjt med anledning av att de har en mängd olika förfrågningar från undersökningar.

Informationslappar

Lappar med frivilligt deltagande har varit det mest effektiva sättet att hitta respondenter till den här studien. En tolkning till detta kan vara att sex och sexualitet är ett känsligt ämne och

att eleverna inte velat berätta för sin lärare att de vill delta. En annan faktor kan vara att många av eleverna sagt att de inte har särskilt stor erfarenhet av sexualundervisning i gymnasiet och att det därför inte skapats något förtroende ännu i de frågorna med lärarna som ställde frågan till eleverna. Det har satts upp lappar på tre skolor vilket gav tre intervjuer, två fokusgrupper med tre personer i varje och en dubbelintervju med två personer. Alla ungdomar som deltagit har valt att sms:a på telefonnumret som stod på lappen eller maila mig. Efter att vi har haft kontakt via sms eller mail har vi bestämt träff varpå intervjuerna har hållits i universitetets lokaler.

Skapa egna fokusgrupper

Jag valde att bjuda in eleverna till både intervjuer och fokusgrupper och om de så önskade kunde de skapa sina egna fokusgrupper om 3-4 personer. Två av ungdomarna som hörde av sig om intresse att delta ville ta med sig vänner vilket skapade fokusgrupper. En av ungdomarna ville endast ta med sin en vän vilket skapade en dubbelintervju. Jag ville att de skulle kunna skapa en egen fokusgrupp eftersom det kan finnas svårigheter i att skapa sammanhållning och tillit i en ny grupp under en så kort tid som en intervju pågår (Trost, 2005).

4.3 Genomförande

Kvalitativa intervjuer har valts eftersom jag var intresserad av att utforska intervjupersonernas erfarenheter, meningar och perspektiv (Kvale, 2009). Jag har också valt kvalitativa intervjuer eftersom studien har fokus på en öppnare och flexibla typ av frågor kring ungas lärande om sex och sexualitet (Bryman, 2008). Den semistrukturerade intervjun passade frågeställningarna och syftet eftersom jag ville se individuella variationer, tankar, känslor och ungdomarnas föreställningsvärld (Trost, 2005). Jag valde en öppen intervjuguide som byggde på teman och med plats för följdfrågor (Bryman, 2008). Standardisering handlar om hur strukturerad intervjun är och jag använde mig av en låg grad av standardisering för att forma mig efter intervjupersonen och ställa frågorna i den ordning de passar (Trost, 2005). Utgångspunkten för intervjuerna var en explorativ inriktning både för att ämnet var utforskat men också för att höra vad ungdomarna pratar om från deras verklighet. Till exempel valde jag att fråga ungdomarna om vilka källor de uppfattar att man kan lära sig om saker och ting för att sedan fråga vidare om de här olika källorna.

Pilotintervjun var lik de kommande intervjuerna vilket gjorde att de kunde användas i empirin. Vid en av intervjuerna valde intervjupersonen att ta med sin en vän. Jag omformade därför intervjun till en dubbelintervju där de båda fick svara på frågorna. Från min synvinkel upplevde jag intervjun mer som en semistrukturerad intervju än en fokusgrupp eftersom samtalet gick mer från den ena personen till den andra än som en fokusgrupp där deltagarna talar mycket med varandra (Trost, 2005).

Fokusgrupper har valts som andra intervjumetod. Jag höll två fokusgrupper i grupprum i universitetets lokaler. Efter samtal med min handledare valde jag att ha 3 personer i varje grupp eftersom det var mer passande med en liten grupp för ämnet. Den lilla gruppen gjorde att det lättare för alla individer att ta plats och i en större grupp kunde vissa ha tagit mer plats än andra (Trost, 2005). Det var troligt att en del av ungdomarna skulle föredra fokusgrupp som form för intervju på grund av det känsliga ämnet. I en fokusgrupp kan även ett annat typ av samtal komma fram – den som kommer fram i interaktionen mellan de jämnåriga (*ibid.*). De kunde där följa upp varandras kommentarer och associera vidare till olika samtalsämnen. Ett problem med gruppintervjuerna kan vara att ungdomarna håller med varandra och att det inte blir någon variation i svaren. Det kan bero på grupptryck och på informella normer. Dock var jag inte ute efter att fånga deltagarnas åsikter i frågan utan snarare höra om deras erfarenheter och upplevelser samt se mönster och teman vilket gjorde

att grupper passade bra (*ibid.*). I fokusgrupper kan viktiga och betydelsefulla ämnen komma fram på ett annat sätt eftersom intervjuaren lämnar ifrån sig en del av kontrollen till gruppen (Bryman, 2008).

4.4 Analysmetod

En kvalitativ tematisk analys valdes (Braun & Clarke, 2006) med fokus på mening. Tematisk analys används för att hitta mönster och mening i datan och ett tema är här något man uppfattat viktigt i empirin som är kopplat till frågeställningarna (*ibid.*). Jag har sökt efter meningar i ungdomarnas berättelser som har varit gemensamma men även efter motsägelser och variationer. Jag var intresserad av en djupare tolkning av materialet för att få en bredare ram kring studien. Jag transkriberade alla intervjuer och gjorde sedan flera genomläsningar av materialet för att finna teman och meningar i vad de berättat. Under tiden och efteråt skrev jag ner ett antal framstående teman som var genomgående eller gick att se flera sidor av. Efter detta analyserade jag temana genom teorierna om sexuella script och sexuell socialisation vilket gjorde att mer tre övergripande teman skapades. (1) Kulturella idéer om sexualitet (2) Den sociala omgivningens betydelse för sexualiteten (3) Att sammanfoga en egen sexualkunskap. Jag placerade sedan in mina resultat genom delar och citat i dessa teman och använde mig av teori och tidigare forskning för att förstå dessa ännu tydligare.

4.5 Etik

Jag har förhållit mig till forskningsetiska riktlinjer via Codex som drivs av Vetenskapsrådet och rekommenderades av universitetet. Öppenhetskravet är kravet att informera om studiens syfte samt inhämta samtycke, speciellt i känsliga situationer. Självbestämmandekravet handlar om att intervjuerna sker på intervjupersonernas villkor och att de är fria att avbryta eller gå därifrån. Vidare reflektioner om intervjudeltagarnas frivilliga deltagande sker under avsnittet ”Begränsningar” i metodkapitlet. Konfidentialitetskravet är kravet att resultatet inte ska gå att koppla till de personerna det berör när det redovisas. Autonomikravet handlar om att intervjuerna endast används i forskningssyfte (codex.vr.se). Innan varje intervju har jag informerat om de ovan beskrivna riktlinjerna jag förhåller mig till via Göteborgs universitet samt berättat om studiens syfte. Jag har varit noggrann med att de har förstått vad den typen av riktlinjer handlar om och förklarat om de haft frågor. Hänsyn har vidare tagits till att sexualitet är ett känsligt område och att intervjupersonerna är unga på så sätt att jag har försökt att förhålla mig respektfull och lyssna av när de inte vill prata om något mer. Att intervjuämnet är känsligt i viss mån kan bidra till att intervjupersoner väljer att endast berätta valda delar vilket är viktigt att ta hänsyn till. Eftersom de som intervjuats är unga har det också varit extra viktigt att hålla mig till etiska riktlinjer. Dock är alla ungdomarna över 16 år, frivilligt anmälda och införstådda med intervjuämnet och därför har samtycke från deras föräldrar inte behövt inhämtas (Trost, 2005). Att informera ungdomarna om forskningsetiska riktlinjer, frivillighet, deras rätt att avbryta intervjun eller välja att inte svara på en fråga har varit ett självklart etiskt val (Trost, 2005). För att ungdomarna ska få vara på en trygg plats har jag i ett par fall hållit intervjuerna på elevhälsan i deras gymnasieskola och i annat fall har vi varit i en lättillgänglig lokal på universitetet. Jag har i de flesta möjliga fall, då jag haft upprättad kontakt med skolan, gett eleverna möjligheten att välja själva om de vill ha intervjun på universitetet eller på elevhälsan. I dessa fall har eleverna valt att vara på universitetet. Att vara på universitetet kan ha en maktaspekt eftersom platsen i högre grad är mitt hemmaområde som intervjuare än intervjupersonernas. Jag har försökt att inta en lyssnande position mot denna typ av maktaspekter och genomföra intervjuerna på ungdomarnas villkor. Enligt Bryman (2008) är det viktigt att vara på en ostörd plats och detta har jag försökt att ta hänsyn till i möjligaste mån. Ett självklart val enligt konfidentialitetskravet har varit att använda mig av fingerade namn samt ta bort känsliga

uppgifter från citaten eller välja bort sådana som går att koppla tydligt till en person.

4.6 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Reliabilitet handlar enligt Kvale (2009) om tillförlitlighet och om ifall resultatet kan upprepas på samma sätt av en annan intervjuare. Jag har varit noggrann med att inte använda mig av ledande frågor i intervjuerna. Framför allt har jag också för att öka tillförlitligheten också haft fokus på att stödja mig på tidigare forskning och teori vilket också är den kvalitativa metodens styrka. Validitet är riktighet och sanningshalt i en studie och att jag undersöker vad jag påstår mig undersöka. En bredare förståelse av begreppet validitet inom kvalitativ forskning kan sägas vara att observationerna visar på de fenomen som intresserar forskaren. Validiteten kan också bland annat ökas genom en noggrann planering av intervjudesign och metod och noggrann intervju-utskrift vilket jag lagt mycket fokus på bland annat genom att ha en metodmedvetenhet samt att transkribera alla intervjuer noggrant. Att validera en studie kan också vara att ifrågasätta. Jag har använt mig av en fråga i intervjun där jag frågat vem ungdomarna tror ställer upp i en sådan här studie. De svar jag har fått har gjort mig medveten om vilka det är som har ställt upp på intervjun. Generaliseringens validitet är beroende av likheter och olikheter mellan tidigare kunskap och det aktuella. Men också att metoden finns beskrivet noggrant.

4.7 Begränsningar

Eftersom urvalet bygger på frivilligt anmälande kan det vara personer som är mer öppna och positivt inställda till sex som har anmält sig för deltagande. Intervjupersonerna har sagt att de tror att det är lättare för sådana som "dem" att ställa upp i en sådan här intervju och tala om sex. Nästan alla tror att det är fler tjejer som är intresserade av att ställa upp samt utåtriktade, intresserade och lugna personer med erfarenhet av sex. Olivia och Frida svarade såhär i varsin intervju:

I: Har du några tankar kring vilka som ställer upp på en sån här undersökning?

O: (Skratt). Du menar till exempel jag? Ja... Jag tror att till exempel så är det mer tjejer som ställer upp i min ålder. Och om man är relativt öppen när det kommer till ämnet kanske. Eller så kanske det är också ett sätt att lära sig mer kring det, att man ställer upp.

De tror att det kan leda till en ensidig bild av informationen och de vet att det finns de som är mer introverta än dem själva och som inte vågar prata lika mycket om sex. Samtidigt har de sagt att de tror att det även kan finnas personer som vill ställa upp för att de inte pratat så mycket om sex innan. John frågade Vincent ifall han hade gått utan honom:

J: Hade du varit här om jag inte hade frågat dig?

V: Nej... Jag blir lätt generad. Men egentligen inte i såna här sammanhang. Det blir lite mer vetenskapligt och så. Det blir nog lite lättare när man går med någon också.

I fokusgrupperna har några få av intervjupersonerna sagt att de är den introverta typen och inte hade vågat ställa upp på egen hand vilket varit till exempel på grund av att de inte är så erfarna. Att intervjuämnet sexualitet och personliga frågor om sex kan uppfattas som ett känsligt område kan bidra till att ungdomarna inte vågat berätta precis allt. Ungdomarna har enligt min tolkning varit relativt bekväma i att prata om ämnet men vid vissa tillfällen har känsliga frågor kommit upp som gjort att de har bytt samtalsämne eller undvikit frågan. Det har jag valt att respektera med tanke på ungdomarnas ålder. Svårigheten att hitta intervjupersoner gjorde att urvalet inte blev helt spritt vad gäller kön. Intervjupersonerna som intresseanmälde sig på egen hand till största del tjejer men eftersom min studie berör ungdomarnas upplevelser och erfarenheter är kön inte ensam den viktigaste kategorin utan det

faktum att jag träffat individer med olika bakgrund, erfarenheter och upplevelser. Dock är detta faktum viktigt att uppmärksamma och att det kan påverka vilka svar som kommit fram. Att främst tjejer anmält sig för frivilligt deltagande kan ha sin grund i olika anledningar och detta kan jag endast filosofera kring. En av dessa anledningar skulle kunna vara att tjejerna i sin könsroll har lättare än killarna att tala om känslor. En annan anledning kan vara att tjejerna har en önskan att tala om dessa frågor eftersom de upplevt begränsade möjligheter för detta tidigare medans killar kanske upplever ett mer tillåtande klimat kring att tala om sex. En viktig punkt vad gäller begränsningar är också att ungdomarna kan ha anpassat sig efter mig som intervjuare i sina svar och det går inte att veta vad de hade svarat utan den sociala påverkan.

5. Resultat & Analys

I kapitlet presenteras ungdomarnas egna ord som empiriskt material. För att lyfta fram materialet analyseras empirin med hjälp av teori och tidigare forskning vilka sammanvävs för att fördjupa innehåll och resultat.

För att förstå internets plats i ungdomarnas socialiserande och lärande kring sexualitet görs analyser på samhällelig, interpersonell samt individuell nivå. Detta görs för att finna underteman på dessa nivåer där internet på något sätt visar sig ha en betydelse för ungdomarna. Kapitlet är därmed uppdelat i tre större teman: *Kulturella idéer om sexualitet* (samhällelig nivå), *Den sociala omgivningens betydelse för sexualiteten* (interpersonell nivå) samt *Att sammanfoga en egen sexualkunskap* (individuell nivå). Dessa är teoretiserade genom teorier om samhälleliga normer och socialisationsprocesser. Grunden till temana är således att det på flera nivåer finns idéer och traditioner kring hur sexualitet ska gå till och visas upp. Vidare är det också kopplat till att det har en påverkan på oss som människor och att vi vill anpassa oss eller avskilja oss från dessa. Fokus ligger på att se hur dessa idéer är kopplade till internets roll och komplement i dagens socialisationsprocess in i sexualiteten för ungdomar.

5.1 Kulturella idéer om sexualitet

5.1.1 Introduktion

I den första delen nedan beskrivs hur den samhälleliga eller kulturella nivån i empirin kopplas till sexualitet och vilken roll internet får här. Vidare undersöks varför och hur ungdomarna vänder sig till internet för att söka svar på frågor om sex. Kulturella scenarion är de samhälleliga idéer som innehåller instruktioner för hur vi ska använda våra sociala roller (Gagnon & Simon 1984). Eftersom de är just kulturella kan de vara utformade på olika sätt från samhälle till samhälle. Vi skapar gemensamt abstrakta informella regler och arrangemang i samhället, såsom hur en familj ska se ut och bete sig eller vem det är representabelt att ha en relation med. På internet kan man få hjälp med att förstå dessa normer. Vidare finns också möjliga alternativ till dessa normer att finna. Arenor på internet är inte fria från normer och kan på samma sätt som annan socialisation påverka dem som är användare genom att skapa förståelse för sociala roller.

5.1.2 En vardaglig sexualkunskap

Hur sexualiteten formas är enligt flera sociala teoretiker och forskare beroende av omgivande samhälle, bemötande och olika sociala processer. Forskning har visat att internet är en del av sexualundervisningen för ungdomar idag och är därmed del av en samhällelig påverkan. På samhällelig nivå finns ibland ett riskperspektiv på sex medan internet kan vara en friare arena. Grundtanken här är att vi på olika sätt socialiseras in i sexualiteten och att det har en påverkan. Deltagarna i intervjuerna har berättat att de kan googla en fråga om sex i princip när som helst och att de gör det i helt spridda sammanhang. Varför gör de då detta? En aspekt är att på internet behöver vi inte visa vilka vi är. Plattformen fungerar därför bra för utforskande av det som upplevs hemligt eller pinsamt. Enligt Goffman vill människor inte tappa ansiktet och få sin självbild förstörd (1955). Ungdomarna har berättat att vissa frågor om sex passar bäst att googla när de är hemma själv och ifred. Andra frågor googlar de tillsammans med vänner för att ta reda på svaret på en fråga de talat om och ytterligare frågor kan de googla när de går på stan eller sitter på bussen. Det kan vara saker som bara dyker upp när de sitter och funderar. Det kan vara väldigt ”pinsamma” frågor men också allmänna frågor. Internet kan jämföras med Goffmans (1974) begrepp ”bakre regioner” vari individen kan vara privat och utan den publik som skulle kunna vara fördömande. Oftast är det frågor som inte upplevs möjliga eller helt enkelt inte nödvändiga att ställa till någon eftersom det är lättare att göra via

internet. Internet är det smidigaste alternativet. Daneback & Ross (2011) såg att män helst lär sig på internet om hur man har sex medan kvinnor helst lär sig om sin kropp följt av hur man har sex. Sara berättade i en intervju att hon tänker sig att internet betyder mycket för tjejer i lärandet om sex:

S: Det kan betyda väldigt mycket, det kan vara där man får all information. Om man tittar på samma källor som killarna så kan det vara där man får mycket information.

Ylva berättade om i vilken situation hon söker på internet om en fråga om sex;

Y: Alltså, om jag utgår från mig själv så gör jag det så fort jag får frågan för det är bara att ta upp min mobil och bara, hur fungerar oralsex?

Ylva berättar sedan om att hon kan söka på sådant ute på stan och att hon då ”gör en sån här” och visar att hon håller för mobiltelefonen för att ingen ska se. Om någon ser kan det ses som en åskådare i de främre regionerna (Goffman, 1974) där sociala roller gäller på ett annat sätt. I vissa situationer finns en möjlighet att bli ertappad med de frågor som endast känns acceptabla att ställa i de bakre regionerna (*ibid.*). Det kan bidra till en känsla av att självrepresentationen utåt går förlorad, med skamkänslor (Goffman, 1955). Hon säger också att hon ofta ”sitter på toa och söker på sådana grejer” och sitter där jättelänge för att svara på meddelanden och ”söka på skumma grejer”. Det som är bra med att sitta där är att ingen kan störa en säger hon.

5.1.3 Familjenormer

Familjen har normer som är betydelsefulla för ungdomarna. Familj beskrivs för de flesta som ett känsligt område kopplat till sex och koder kring sexualitet. Föräldrar betyder enligt många av intervjupersonerna mycket för formandet av en sexualitet. Eftersom de flesta av intervjupersonerna beskrivit sig som öppna kring sexualitet är det möjligt att deras vårdnadshavare förhållit sig på ett avslappnat sätt till sex och att det därför inte uppfattas som svårt att tala om. Människor får en förståelse för sociala roller genom olika kulturella idéer och traditioner där familj eller andra närstående kan ses som en del i lärandet (Gagnon & Simon, 1984). Föräldrar är också viktiga ”generaliserade andra” från vilka barn kan spegla och förstå meningen i sitt eget beteende (Mead, 1976). Ungdomarna har berättat om både positiva och negativa erfarenheter av att lära sig om sex från föräldrar. Några har pratat öppet med sina föräldrar främst ”omkring” sex, skydd och respektfullt beteende. Alla intervjudeltagare beskrev det som att föräldrar mest pratar om risker och skydd varpå det blir aktuellt att ta reda på mer via internet. Sexualiteten formas enligt Gagnon & Simon (2005) bland annat av vilken kontroll som finns under barndom och ungdom kring den (i Traeen, 2008). I en fokusgrupp träffade jag Rakel, Maja och Liv och de talade om föräldrars vilja eller ovilja till att ungdomar ska lära sig om sex:

R: De vill ju inte att deras dotter ska bli gravid så det är väl lite viktigt men sen om de väl tar tag i saken så bara, a men skolan tar hand om det. Så det är fortfarande lite tabu och man ska inte tänka så om sitt barn i en sexuellt tillfälle. Men jag tror nog det, det utvecklas från när man är jätteliten så bara, nä men mamma och pappa de kelar nog bara i sängen och sen eskalerar det till något annat tills man inte vill veta längre (skratt)

M: Jag känner många föräldrar som är så här, att de vill inte att deras döttrar ska veta någonting. För de ska ändå inte ha sex ändå så vi behöver inte prata om det. Jag känner så här – det är la bättre att vara erfaren ifall det nu skulle hända liksom.

L: Alltså den erfarenheten som jag har av det är liksom, att man vill liksom, det var

så tabu när de var små och att då är det bättre att det finns, det existerar, det är en del av livet liksom och då är det bättre att veta så det inte blir lika dåligt som när vi var små och man verkligen inte fick prata om någonting.

Intervjupersonerna verkar ha erfarenhet av olika bemötande i dessa frågor. Vissa säger att deras föräldrar är väldigt öppna.

O: Ja, hon är väldigt öppen med det. Just eftersom hon inte fick så mycket information från sina föräldrar. Man behöver den informationen och behöver kunna prata om det och så. Så hon är väldigt viktig utgångspunkt för mig på så sätt.

I: Ni kan prata om det mesta verkar det som?

O: Ja precis, det behöver inte vara på en seriös nivå heller.

De allra flesta har inte pratat så mycket om sex med sina föräldrar. Några har negativa erfarenheter av att få information från föräldrar om sex. Negativa erfarenheter som beskrivits har varit till exempel att det har varit för detaljrikt samtidigt som det var en stel känsla. Vidare har det också varit i talet kring att homosexualitet är en "fas" eller oacceptabelt. Några intervjupersoner har nämnt religion som något som är kopplat till vuxnas normer kring ungas sexualitet. Exempel som nämnts är att det är onaturligt att vara gay eller att ha sex innan man är kär eller innan äktenskapet. Religion och kyrkan kan enligt Foucault (1980) ses som en av de maktavande institutionerna som är med i skapandet av sexuella avvikelser. Kvinnors sexualitet är idag ofta kopplat till avvikelse och mångsidiga normer kring utlevande eller tillbakahållen sexualitet (Ambjörnsson, 2003; Berg, 2002; Forsberg, 2006). John och Vincent hade tankar kring att tjejer är mer bundna till att få information om sex från sin mamma och att det därför skulle kunna bli svårt att vända sig till internet med frågor på grund av detta.

J: Mm. Och ändå händer det mycket mer för tjejer i deras tonår och utveckling än det gör för män liksom. Vi får hår, djupare röst och större snopp. Kvinnor har ju liksom menstruation, graviditet och större bröst liksom. Det händer ju så mycket med deras kroppar hela tiden. Så det känns som att det är de som hade velat ha... Men det känns som att det är lite såhär typ, religion. Eller en koppling mellan mamma dotter. Så jag tror att mamman är en ganska stor informationsgivare för kvinnor. Så jag tror att internet är lite svårare. Alltså det finns ju fortfarande information.

V: Men det blir ju svårt om man inte har den relationen till sin mamma (...) Men det blir väl lite så att man är tvungen att söka sig till sin mamma. Medans killar har lättare att söka på nätet och överallt annat.

Johns tankar om att det är svårare för tjejer med information på internet på grund av att det ska ske i kontakt med mamman kan ha att göra med samhällsliga nedärvda sociala koder kring kön. Även män har på liknande sätt genusrelaterade normer att förhålla sig till vad gäller identitet och sexualitet både i synen på sig själv och på andra människor (Hammarén, 2008). Vad gäller att tala om sexualitet hemma verkar intervjupersonerna tänka sig att killar och tjejer pratar om olika saker hemma. Sara hade erfarenhet av en fyrahörn-övning där hon var den enda tjejen i klassen som ställde sig bland alla killar i hörnet "jag har pratat med mina föräldrar om porr":

S: Det är egentligen ganska så dåligt för då blir det här... Att vi vet att du som är kille antagligen kommer att titta på porr när du blir äldre och då pratar man om det. Men tjejerna är liksom, varför skulle du titta på porr? Det behöver du inte.

Det visar på en skillnad i förväntningar på tjejer och killar i dessa frågor. Killarna

berättade om upplevda skillnader i bemötandet vad gäller kön:

J: Jag vet inte varför men det är väl såhär samhällsnormer att man ska klara sig själv som man. Man ska själv hitta alla erfarenheter och sånt. Jag vet inte. Det känns inte som att man är lika nära son och pappa inom sex och sexualitet och så. Det är nog inget man som pappa vill prata om. Eller vill och vill. Det kanske man vill. Men det är inte accepterat att göra det på det sättet. Det är åtminstone vad jag känner. Eller mina systrar har mycket bättre kontakt med min mamma om det än vad jag och mina bröder har med min pappa.

Enligt John finns en stor skillnad i hur tjejer och killar lär sig hemma om sex och sexualitet av sina föräldrar, vilket kan ha sin grund i samhälleliga normer. Det kan också ha en inverkan på framtida synsätt på sexualitet. Sådana kunskapsluckor kan idag dock fyllas ut och problematiseras via information på internet.

5.1.4 Varför är vuxna så positiva till preventivmedel egentligen?

Flera har talat om att vuxna när de talar om sex främst har fokus på risker och skydd mot könssjukdomar. Det finns abstrakta idéer i samhället om vad som är rätt och riktig sexualitet (Gagnon & Simon, 1984). Vuxna är viktiga vägledare i ungdomarnas normer och iscensätter övergripande regler kring hur de ska anpassa sig till samhället. Sett till psykologisk hälsa är det enligt Harden, snarare än vad tonåringen gjort, de känslomässiga, kognitiva och relationella delarna av upplevelsorna som spelar roll för om det bidrar till en negativ eller positiv utveckling för hälsan (Harden, 2014). Ungdomarnas tal om preventivmedel kan iscensätta vuxnas och ungdomars relation i detta ganska väl. Vad gäller preventivmedel tycker flera av tjejerna att det inte finns tillräckligt mycket information för att de ska veta vad det är de använder för typ av skydd.

S: Men mer det här, hur fungerar p-piller och hur kan man använda dom? Hur fungerar kondomer? Och lite så. Det tycker jag egentligen inte att man pratar tillräckligt om. Vi hade ju nämnt p-piller att de fanns på den här lektionen om sexualkunskap i naturkunskap. Men det var ju inte så att jag fattade hur dom fungerade, utan jag visste bara att de fanns och så bara typ... äter man dom kanske? Och sen så blir det bra.

Det finns inte heller tillräcklig information om negativa delar, biverkningar, alternativ eller olika sorters preventivmedel både i skolan och på ungdomsmottagningen.

F: Det jag kan tycka var väldigt intressant och vad jag vill lära mig är mer alternativa preventivmetoder och... det finns inget ord för det här så jag säger... menshanteringsmetoder. Det vanliga som finns på reklam och i media är ju binda, tampong, kondom och p-piller. Ibland. Och det får man väldigt lite information om att det finns alternativ till dom och några ungdomar, ganska många, skulle kunna vara intresserade av det.

Oftast lyfts det av vuxna fram som väldigt positivt utan negativa baksidor och flera deltagare har en misstanke om att det är just på grund av vuxnas riskperspektiv på sex. Flera verkar vara misstänksamma och förhålla sig kritiska till de sociala normer som kan jämföras med de Helmius (1990) beskrev att de vuxna vill lära de unga. Ungdomarna beskriver att de tror att de vuxna inte vill att unga ska få könssjukdomar eller bli gravida och därför döljer vissa risker med själva preventivmedlen. Om de sen får biverkningar tror de att det kommer tankar som: är det något fel på mig? En aspekt som tjejerna i en fokusgrupp tar upp är att det är viktigt för heterosexuella att även killar får information om preventivmedel för tjejer. Får de inte

information i skolan kommer de antagligen aldrig att få reda på något om det konstaterar de. I fokusgruppen med Liv, Maja och Rakel tog de själva upp frågan om preventivmedel:

L: Över huvud taget behöver de ju berätta om det. Typ allt är jättebra och ni får inga biverkningar alls och allt kommer bli kalas.

M: Använd kondom, använd kondom, använd kondom, använd kondom

I: Hur hade man kunnat prata om det då på ett annat sätt?

M: Alltså mer problematiserande kanske.

L: De har ju ett syfte i och för sig med att de inte problematiserar preventivmedel. Just för att undvika en massa graviditeter. Men man känner sig ju samtidigt lite lurad ibland.

R: Ja, samtidigt som det är mer problematiskt än man får höra. I högstadiet är det såhär, man äter p-piller och sen så blir allting bra typ och sen så får alla... Folk efter hand upptäcker att de får biverkningar. 'Ja men jag fick jättemycket biverkningar och det här var inte alls så bra'.

Preventivmedel är istället något de kollar upp på nätet kring innan de går till ungdomsmottagningen för att få översiktlig info om olika sorter och sedan när de kommer till ungdomsmottagningen så vet de redan det viktigaste.

F: Det är väl typ nu när folk börjar bli aktiva sexuellt antingen om man har sex med lite vem som helst eller om man är i ett förhållande att man börjar kolla upp vilka preventivmedel som skulle passa en bäst. Då finns det ju ofantligt mycket information på internet. Och det kanske kan vara bra... Det är ju bra om man pratar med någon också som typ skolsköterskan eller nåt... Men det kan vara skönt om man är lite påläst innan man kommer dit så att man liksom inte behöver få hela raddan förklarad för sig först och där.

Detta kan tolkas som ett interpersonellt och intrapsykiskt svar på och försök att forma de kulturella scenarion som vuxna iscensätter kring preventivmedel för att de abstrakta reglerna kring detta helt enkelt inte fungerar i alla de specifika sammanhangen (Gagnon & Simon, 1984). Det blir här en skillnad med eller utan internet. Skillnaden ligger både i känslan av att komma påläst till ungdomsmottagningen och i att det kan komma att bli ett annorlunda val av preventivmedel som övervägts mer noggrant för att passa den egna personen.

5.1.5 Porr som inspiration och förståelseram

Porr som symbol, uttryck och beteende är idag en stor del av vår kultur. Det bidrar till förståelse för vem som ska bli begärd och begära, bli förförd och förföra (Gagnon & Simon, 1984). Vidare beskriver den synen på könsroller i sex och i sexuell identitet. Porr blir också en förståelseram för rent praktiskt beteende. På internet finns detta gratis och lättillgängligt. Porr kan användas av lust eller av nyfikenhet och som en institution för att lära sig om sex. De tjejer jag har talat med har främst pratat om det som en källa att lära sig från och att ta inspiration från. Många har nämnt att det är en källa för kunskap även om det inte nödvändigtvis är en bra källa för kunskap. Studier har visat att det finns individer som ser på pornografi för att lära sig om sex och individer som söker information om sex för njutningens skull (Daneback & Ross, 2011). Pornografi är inget sammanhängande fenomen. Det kommer från en mängd olika källor men kan till viss del sägas ha en gemensam symbol för sex. Flera av ungdomarna har beskrivit hur porr tjänar som förståelseram för hur de ska bete sig när de har sex även om det inte sker okritiskt. Enligt den symboliska interaktionismen (Mead, 1976) kommunicerar och lär vi oss om andra och oss genom symboler. Vi kan förstå mening i andras beteende om vi delar gemensamma signifikanta symboler och roller som för att fylla sin funktion ska skapa samma mening. Pornografi kan idag ses som en signifikant symbol där vi

har en gemensam förståelse för vad det är laddat med och har för mening som skapats som förståelse för individer och i förlängningen för samhället i stort. Flera av tjejerna har beskrivit att det är tabu för tjejer att titta på porr. Olivia som själv upplever sig som väldigt öppen kring frågor om sex berättar om hur hon och hennes kompis pratat om porr:

O: För det brukar vara ganska tabubelagt att tjejer tittar på porr så hon frågade mig: är jag normal som gör det?

Olivia beskriver också att sådana frågor kan vara svåra att få svar på om man inte har någon vän som man litar på eftersom det är ett ämne som är svårt att tala med vuxna om. Vidare säger hon:

O: Saken är ju att just eftersom att porr är väldigt nytt inom internet och så, så är det ju inte alla vuxna som hade det när dom var unga. Det kanske inte är främmande för dom men det var ju inte så dom lärde sig. Och då tror jag också att väldigt många unga känner att dom förstår ju inte det här så det är ju ingen idé att fråga om det eller prata om det. Eller lyssna på vuxnas åsikter om att det är ingen trovärdig källa.(...). Ja de är ju äldre så de har ju haft mer erfarenhet och så, så det är klart att dom är ju en bra källa på så sätt. Och när man är ung så är det ju... Man håller ju fortfarande på med det här att hitta sitt jag och det här med självförtroende och så. Som vuxen har man ju saker lite klarare för sig angående det. Det är klart att vuxna kan hjälpa till med saker så sätt. När det kommer till sex och så.

Hon talar vidare om att porr kan vara destruktivt för unga heterosexuella tjejer eftersom det känns svårt att behöva leva upp till de kraven när man vet att killarna gillar det som visas i filmerna. Hon beskriver att kategorin "female friendly" försöker få med kvinnor lite mer men att de negativa delarna väger över. Hennes egna värderingar och script om sexualitet (Gagnon & Simon, 1984) stämmer inte överens med pornografin. Det går att urskilja de mångsidiga budskap som kommer både från pornografin genom kategoriseringen "female friendly". Vidare stämmer det inte överens med samhällets normer om vad som är "kvinnovänligt". Genom kategorin "female friendly" sker ett försök att anpassa pornografin till Olivias och andras värderingar men de stämmer ändå inte överens. Olivia tror ändå att det är vanligt att tjejer tittar på porr:

O: Man undrar ju mycket när det pratas om det. Och man tar ju det litegrann som en informationskälla ändå. Just för att, ja nej men att man tror att det ska vara precis sådär. Man kollar och... ja det är så här det ska vara liksom.(...). Tjejkompisar till exempel som har kanske visat mig nåt klipp på någon tjej till exempel. Och frågat, tycker du att det där ser bra ut? Tycker du att jag ska testa det? Ska jag göra så och vara så? Kanske olika positioner, hur tjejen låter under sexet och så.

Trots att de egna värderingarna lutar åt ett annat håll kan pornografin normer om rätt sex användas som mall, vilket kan leda till ambivalens och förvirring.

En av killarna, Leo, tror att många lär sig genom att se folk ha sex på porrfilm. Han tycker dock att porr är ett sämre alternativ för att lära sig om sex eftersom att det är skådespel. Han har också tankar kring att porr främst är ett ställe där man lär sig "omedvetet". Omedvetet vill man prova när man själv har sex sedan vilket kan jämföras med att socialiseras in i kulturella normer och genom det få förståelse för vad som anses vara bra sex (Gagnon & Simon, 1984). Detta samtidigt som han inte tror att porr liknar verkligheten speciellt mycket. Löfgren & Månsson (2009) beskrev att ungdomarna i deras studie upplevde att kvinnor och män framställs på olika sätt i pornografin och att bilden av kvinnor upplevs av många som ganska förnedrande och att kvinnan är underställd mannen. I studien framkom också att det

blir lättare för ungdomar att navigera sig mellan dessa budskap ju äldre de blir, medan ganska många till och med tröttnade på att kolla på porr ju äldre de blev och skaffade en partner (Löfgren-Mårtensson & Månsson, 2009). Några av tjejerna har sagt att eftersom killar tittar mer på porr så kommer tjejerna att vara mer oerfarna första gången de har sex. Frida berättade i en intervju om en erfarenhet av det från högstadiet:

F: Alltså det är ju också något som var allmänt erkänt när man gick på högstadiet. Att alla killar kollar på porr och lär sig hur man gör från att kolla på porr. Alla tjejer tycker att det är äckligt och gör inte det då. Och kanske kommer vara lite mer oerfarna. Och det var liksom det som var normen även fast det var ingen som hade sex när man gick på högstadiet. Jag tror att det kanske hänger kvar lite att killar vill utforska mer till en början och tjejer har inte samma sorts sexdriv som killar har. Även fast det var liksom ett statement när man var yngre så sitter det ändå kvar nu när man är äldre.

Frida berättade också att hon använder sin teoretiska kunskap från böcker som ett ”vapen” mot killarnas pornografi-kunskap, vilket kan ses som ett sätt att väga dessa värderingar och normer mot varandra. Tjejerna har också talat om sexnoveller och böcker som *50 Shades of Grey*, en roman som handlar om en sexuell relation, som ett kvinnligt alternativ till porr eftersom de tänkte sig att det är mer socialt accepterat för tjejer att läsa än att se bilder. Några berättade även att de tror att en positiv aspekt av det kan vara att det är bra att föreställa sig själv i huvudet, vilket kan ha att göra med samhällsliga idéer om vad som är bra sex för tjejer och killar (Gagnon & Simon, 1984) men också om socialisationen som sker i bemötandet kring dessa frågor. Tjejer bemöts oftare med att det är något skamligt för dem att tycka om ett så sexuellt explicit innehåll medan det anses vara mer acceptabelt för killar.

5.1.6 Sex och samlevnadsundervisning i skolan

Skolans sex och samlevnadsundervisning kan ses som ett arrangemang som har till uppgift att lära ungdomarna om hur de ska förhålla sig till sexualitet enligt samhällets roller (Gagnon & Simon, 1984) vilket även Helmius (1990) beskrivit. Det visade sig att väldigt få av eleverna har erfarenhet av noggrant genomförda sex och samlevnadskurser under gymnasietiden. De visste inte heller ifall de skulle få undervisning eller inte. Trots detta är ungdomarna inte okunniga utan har fyllt ut sina kunskapsluckor bland annat via internet. Enligt Löfgren & Månsson är bristande sex och samlevnadsundervisning till exempel en av anledningarna till att många lär sig om sex via porr idag (2006). Sexualundervisningen ungdomarna haft erfarenhet av i skolan har inte varit uppdaterad på vad ungdomar gör och kan idag och verkar oftast vara undervisad av generade lärare som inte vill uttala orden på könsorganen vilket John och Vincent talade om:

J: Min lärare pratade om det manliga könsorganet och så sa han att inför sex och när man blir upphetsad så blir penis erigerad. Och då var det nån i klassen som bara skrek typ ”stånd”. Och han blev alldeles röd i ansiktet och började fnittra och blev tvungen att avbryta hela lektionen liksom så han kunde inte riktigt hantera det. Så liksom fem, tio minuter senare. Då kunde han fortsätta för att han tyckte det var så pinsamt. Och jag menar såhär, stånd är ett ganska vedertaget begrepp som man kan använda så. Men det tyckte inte han..

I: Hur kändes det då?

J: Jag tyckte det kändes jättekonstigt eller jättelöjligt. Jag tyckte bara, ja... Det är stånd liksom. Det är inget konstigt utan nånting som bara är. Och som no-lärare så borde man kunna hantera det.

V: Det känns som att den personen man ska lära sig av ändå ska kunna hantera det.

Speciellt när eleverna varit skämtsamma har de beskrivit att lärarna blivit generade. Undervisningen är enligt ungdomarna mest inriktad på fakta, risker och skydd. De beskriver informationen som informativ, stel och att den lämnar mycket att önska. Helmius (1990) tror att syftet med sexualupplysningen i skolan är att vuxenvärlden vill lära ungdomen att i sin sexualitet använda sig av rådande normer i samhället och de risker som finns kring sexualiteteten, såsom könssjukdomar. Den öppenheten som finns kring att tala om sex i Sverige används enligt Helmius för att stödja och styra i ungdomars sexualliv och fostra dem enligt mer erfarna vuxnas sociala normer (Helmius, 1990). Många lärare hyr också in någon utifrån för att tala om dessa frågor. Vuxnas genans blir ett omedvetet sätt att lära ungdomar hur de kan reagera och vad de ska skämmas för. Att hyra in någon blir också en symbol för vad som är socialt accepterat och vem som får tala om sex. Olivias lärare ville egentligen inte hålla i undervisningen själv:

Hon ville hyra in någon annan för att hon skämdes så mycket. Men till slut så blev det inte av och då fick hon lära ut själv och då blev det lite stelt, hon vågade inte riktigt säga olika ord på könsorganen då till exempel.

Informationen i skolan verkar av flera upplevas som bristfällig och sakna de egentligen vill veta. Bäckman fann i sin forskning att i sex och samlevnadsundervisningen sågs män genomgående som mer sexuellt utlevande än kvinnor av både lärare och elever och materialet som användes i undervisning beskrev samma bild (Bäckman, 2003). Lova berättade att det de fått lära sig i skolan hade hon redan lärt sig via filmer. Hon kände att vissa teman saknades i undervisningen:

L: Men hur man har bäst sex då?... Det andra är mer sånt man redan vet. Man vill ha mer nyttig information liksom.

Leo, en annan deltagare hade mer positiva erfarenheter av sin sex och samlevnadsundervisning från skolan trots att han ännu inte haft någon sådan i gymnasiet. Han tänkte att det finns många som tror att de kan allting men att de kan ha tittat på fel hemsidor och fått felaktig information och att skolan därför spelar en viktig roll.

L: Många tror jag kan mycket redan innan och tänker att de kan allt det här. Men när läraren väl står och pratar om allt så blir det liksom, oj var det så? När skolan lär ut så blir man mer intresserad.

Andra positiva exempel har framför allt handlat om hur specifika lärare varit avslappnade och roliga när de undervisat i ämnet. Enligt Tikkanen et al. (2011) är många elever nöjda med sin sex och samlevnadsundervisning idag. De beskriver dock också att kvinnor och de som inte definierar sig utifrån kön upplever att mängden sexualundervisning är mindre vad än andra grupper upplever den vara (Tikkanen et al. 2011). Flera av ungdomarna har önskingar om att lära sig samhällsvetenskapliga bitar av sexualitet samt att kunna lära sig källkritik på internet från lärare. Många nämner porr som ett område där det finns behov att prata om hur man kan tänka kring det. De flesta ungdomar jag har talat med har upplevt möjligheten till reflektion kring dessa frågor i skolan som bristfällig. Ungdomarna hinner vända sig till andra källor för lärandet av normer i det snabbt färdande internetsamhället. Intervjupersonerna har tagit upp att det på något sätt kunde vara bra att kolla på porr på undervisningen i skolan och prata om det på ett kritiskt sätt, men nästan alla har också sagt att det egentligen hade känts konstigt att titta på det i skolan:

O: (...) Jag menar det är ju en del av det nu. Sex och så. Så jag menar, man måste ju

kunna utgå från det också som jag sa innan. Till exempel med porr och så just eftersom det börjar bli så vanligt. Det är inte så många vuxna som gillar att prata om det för det är inte, så som dom lärde sig och så... Då kanske man kan försöka hitta nåt sätt att hantera det liksom. Alltså jag menar inte att ha med porrsidor och så i sexualundervisningen. Utan mer visa att ja, det finns. Att vi kan använda internet till porr och sånt fast på det här sättet istället liksom. Att det är inte det enda kanske.

John tror att det kan vara bra att använda sig av internet i sex och samlevnadsundervisningen:

J: Alltså det finns ju fruktansvärt mycket videoklipp som förklarar och pedagogiska videobloggare som förklarar om sexualitet, hur det fungerar, hur det är, hur de ser på det och få liksom den här individuella synen på det från någon. Sex vet jag inte riktigt, man hade ju inte riktigt kunnat visa porrfilm i ett klassrum liksom. Det hade ju bara blivit konstigt. (...). Det hade nog lika gärna kunnat fungera att bara prata om det. Men jag tror att de här frågeforumena, man hade kunnat visa dom och att folk har frågor. Ni har säkert också frågor och även om ni inte vågar ställa dom till mig. Alla pratar om det här, alla har frågor.

Något som flera tagit upp är att det skulle vara bra att prata om vad som är bra och dålig information på internet. De har tankar om att de skulle kunna gå igenom frågeforum tillsammans med lärare och där se att andra också har frågor. De vill få hjälp med att analysera vad som är endast åsikter och vad som är mer sanningshaltig information. Även tips på vilka hemsidor som är bra önskas från lärare eftersom flera upplever att det kan vara svårt att veta vilka hemsidor som finns till exempel för att tala och läsa om specifika frågor eller olika sexuella läggningar. Tjejerna som intervjuades önskar i sexualundervisningen även mer information kring preventivmedel, mens och kvinnans kropp och som innehåller ord som är även från kvinnans perspektiv. Flera av tjejerna har tankar om att kvinnans sexualitet och perspektiv prioriteras bort. Många ungdomar efterfrågar idag preventiv information via internet (Tikkanen et al. 2011). Det finns idag ett riskperspektiv redan från forskningens sida kring sexualitet och internet (Daneback & Ross, 2011). Att ungdomarna inte redan fått denna information och möjlighet till reflektion i skolan kan bland annat ha att göra med kulturella riskperspektivet på sexualitet (Gagnon & Simon, 1984).

5.2 Den sociala omgivningens betydelse för sexualiteten

5.2.1 Introduktion

I denna del beskrivs empirin som går att koppla till hur den mellanmännsliga socialisationen skapar samordning och anpassning kring sexualiteten. Det skapas sociala koder i grupper för sexuellt beteende vilket kan upplevas som begränsande. Genom egna *interpersonella script* i sociala grupper kan människan också få möjlighet att svara på och omforma de kulturella traditionerna och scenarierna i specifika situationer (Gagnon & Simon, 1984). Sexuella subkulturer kan skapas för att sammanföra likasinnade som har en annan sexuell livsstil än den dominerande i kulturen, exempelvis vad gäller gay-rörelsen (Gagnon & Simon 1984; Månsson 2012). Ungdomar kan idag vända sig till internet där det finns möjlighet att i högre grad än förr kommunicera med andra av samma intresse och sexuella identitet vilket kan stärka individens självkänsla och påverka det egna beteendet.

5.2.2 Internet och sexuell identitet

Vad gäller att finna en sexuell identitet kan internet vara ett bra sätt att hitta personer som upplever samma sak. Att bryta sig loss från de sociala koderna kan enligt Gagnon & Simon leda till utanförskap som ensam person men om en större grupp gör detta tillsammans, till

exempel som homosexuella gjort genom organisering, kan det leda till en förändring av synen på vad som är naturligt och riktigt i den sexuella socialisationen (i Traeen, 2008). Det har för flera av intervjupersonerna varit svårt att utforska den delen av sin identitet i andra sociala sammanhang då det upplevts stigmatiserande och nästan omöjligt i de sammanhang de befunnit sig i. Forskning har visat hur genus, kön och sexualitet ges utrymme i sex och samlevnadsundervisningen från både läraren och elevens perspektiv där det visade sig att det heteronormativa talades om som det normala och naturliga (Bäckman, 2003). Flera av personerna har inte känt till någon annan som varit gay eller bisexuell innan de hittade fler som dem via internet. De har använt sig av bloggar, micro-bloggar och forum för att få kontakt med andra eller läsa om andras upplevelser. Daneback & Ross menar att sexuella minoriteter kan få en plattform för att träffa personer som dem själva via internet och för att experimentera eller observera. Internets inträde har gjort att man lättare kan ägna sig åt sexuella beteenden som i samhället annars anses stigmatiserande, utan att få negativa effekter (Daneback & Ross, 2011). Liv som deltog i en fokusgrupp är lesbisk och upplever i allmänhet att informationen på internet kan bli väldigt fel och bestå av märkliga åsikter men vad gäller utforskandet av hennes egen sexualitet var bloggportalen tumblr väldigt viktig:

Om man har vuxit upp i *** som jag har gjort.... Du är inte det. Det finns, men nej, du är inte det ändå. (...) Om man kollar där på andra vanliga hbtq-människors bloggar liksom så ser man att det finns! Man är inte ensam.

Även Vincent som deltog i en dubbelintervju hade erfarenheter av internet som var viktiga i hans process i att komma ut som gay:

V: För mig har det nog varit mycket det att hitta folk som är likadana. För det är väldigt ensamt har jag känt i alla fall. För jag har inte känt till en enda person som också har varit homosexuell så det har varit mycket att komma i kontakt med andra. (...) Reddit, ett forum så är det folk som skriver och kommenterar. Men jag har aldrig skrivit nånting, det var mest att jag gick dit och läste lite.

De har även lärt sig saker genom artiklar, podcasts och youtube-kanaler. Ibland verkar internet vara det enda sättet att utforska sin sexualitet. Att prata med eller läsa om personer med samma erfarenheter via internet har lett till inspiration och ökat självförtroende kring sexualiteten. Att andra hbt-personer upplevs ge ett större stöd än familj och heterosexuella vänner stöds av tidigare forskning (Doty, Willoughby, Lindahl & Malik, 2010) vilket visar på vikten av att sådana källor finns tillgängliga. För vissa har internets kontaktskapande varit en stor anledning till att de vågade komma ut vilket visar på vikten av sociala sammanhang i sådana frågor (Gagnon & Simon, 1984). Det är dock viktigt att detta inte handlar bara om sex utan till största del om identitet.

5.2.3 Vuxna och ungdomar talar olika språk

Det finns både fnissiga historier och orosmoment hos intervjupersonerna kring vuxnas del i lärandet om sex och sexualitet. På en interpersonell nivå verkar de sexuella scripten (Gagnon & Simon, 1984) mellan unga och vuxna vara svåra att hantera. Nästan alla har sagt att vuxna är väldigt generade, stela och pinsamma när de pratar om sex. Att tappa ansiktet beskrevs av Goffman som "spoiled identity" (Goffman, 1955) vilket kan uppstå i mötet med skammen och genansen kring sexualitet. Vad gäller de dramaturgiska aspekterna av det är sexualitet ofta ett område som hålls "back-stage", i det hemliga, medan lärarna här blir tvungna att tala om ämnet helt öppet och "front-stage" uppe på en scen (Goffman, 1974). Ungdomarna har sagt att det blir pinsamt för dem när vuxna är generade och en deltagare har berättat att hon stänger av när vuxna betar sig så. John har upplevelser av olika beteende från vuxna:

J: Har man en sån person som inte tycker att det är jobbigt så blir det inte jobbigt. Men min no-lärare då till exempel var jättestel. Skulle jag ha tagit upp något med honom så skulle han ju bara tycka det var jättekonstigt. Då tar jag ju hellre upp med mina föräldrar till exempel som inte tycker att det är stelt för de tycker att det är jätteroligt att prata om sex och sexualitet och allt som har med relationer och människor att göra tycker de är jätteintressant och då pratar vi ju om det. Så jag tror att det är jätteindividuellt.

Alla har sagt att vuxna mest pratar om risker och vad man inte får göra. Mead (1976) har beskrivit att vi får förståelse för gemensamma fenomen genom att vi delar samma mening kring signifikanta symboler. Det går att tolka som att ungdomarna och vuxna inte delar precis samma signifikanta symboler vad gäller sexualitet eftersom de unga har större exponering för de symboler som finns via internet. Vidare kan det också handla om att de vuxna lägger en annan mening i de gemensamma symbolerna, såsom pornografi. Ytterligare en tolkning är att vuxna har en vuxenbild av sexualitet som inte överensstämmer med varken deras syn på ungdomar eller med ungdomarnas mer lekfulla syn. Nästan alla intervjupersoner har förståelse för att det är svårt och använder sig av förklaringar till varför det skulle kunna vara svårare för vuxna än för unga att tala om sex. Flera har sagt att de tror att vuxna inte heller pratar med andra vuxna om sex, bland annat för att "allt blir lite stelare när man är vuxen". Nästan alla intervjupersoner har sagt att det inte är så konstigt att vuxna är generade och oflexibla i sitt sätt att se på sex eftersom de antagligen inte själva haft någon vuxen att prata med. De har tolkningar om att vuxna har växt upp under stela förhållanden, inte fått lära sig om sex själva som unga, växt upp när det var rädsla för att homosexuella hade HIV på 80-talet och så vidare. Nästan samtliga har tankar kring att det sådana normer sitter kvar och påverkar dem även fast samhället förändras. Frida berättade om sin lärare som hon upplever drar könsstereotypa skämt inför klassen ibland och är därför orolig för hur det kommer bli att ha lektioner i sex och samlevnad med honom:

Det tror jag snarare har att göra med att han är såpass gammal. Han växte upp i en annan tid. När han var säkert, ung vuxen, så var det helt okej att kalla någon bög eller liksom... Och att homosexualitet var en mentalsjukdom och sånt. Och om det är såpass inrotat så är det sånt som bara stannar kvar även fast man försöker ändra på sig eller ändra sitt synsätt på världen. Så jag vet inte hur mycket av dom sakerna som han tänker på eller har varit med om som kommer infiltrera undervisningen.

En av intervjupersonerna berättade dock om sin mamma som själv inte fått prata om sex som ung men som därför valt att ha en öppen kommunikation om det ämnet med sin dotter. Enligt Gagnon & Simons (1984) intrapsykiska script finns möjlighet att välja själv. Leo blev väldigt förvånad när han mötte vuxnas tal om sex på sitt första sommarjobb:

L: Unga är väl mer oförsiktiga med vad de säger. Vuxna är väl mer, de tänker mer innan de säger saker. Jag jobbade i somras och så satt vi och tjtade vid fika bordet så. Och då började de gå lös några där! Så satt jag där och blev jätteobekvämt bara, vad säger de liksom.

I: De vuxna?

L: Ja de vuxna. Det blev jättekonstigt. Men sen när de hade hållit på ett tag så blev det mer lugnt så. Men det är mer sällan och de är mer försiktiga med vem för allt blir ju mer stelt om man säger så när man blir vuxen... Eller det känns ju så! (skratt)

De som har haft erfarenhet av mer avslappnade vuxna beskriver det oftast som en väldigt positiv upplevelse. De flesta intervjupersonerna önskar att vuxna fortsatt ska ha sin roll som

”beskyddare” men att de även ska prata om möjligheter. De vill lära sig av de vuxnas erfarenheter och normer – men inte bara det negativa. I en fokusgrupp diskuterade tjejerna om vad de absolut inte känner att det är bekvämt att prata med vuxna om:

L: Det är la själva grejen liksom, aa och så tar man den och så gör man så.. Alltså själva sexet. Men andra grejer runt omkring liksom.

R: Ja, runt omkring men inte själva handlingen.

M: The action.

R: Jag skulle aldrig fråga nån vuxen om... Ifall mitt sexliv är dåligt, då skulle jag inte fråga en vuxen om hur man spicar upp det liksom. Utan då skulle jag lyssna på Ligga med P3 eller nånting annat. Nåt som jag inte interaktivt pratar med.

Det skulle kunna tolkas som om de sociala rollerna inte tillåter unga och vuxna att tala med varandra om dessa saker eftersom rollerna innehåller olika mening och symbolik kring sex (Mead, 1976). Det kan från vuxnas sida också finnas ett motstånd kring att släppa in ungdomar i vuxenvärldar som innebär ett vuxenansvar medan ungdomarna har en mer lekfull och nyfiken syn på sexualitet.

5.2.4 Påverkan från vänner och jämnåriga

De interpersonella koderna (Gagnon & Simon, 1984) om att tala om sex med vänner verkar vara avslappnade för samtliga intervjupersoner. Alla intervjupersoner har sagt att de pratar avslappnat med sina vänner om sex, det är skämtsamt, nyfiket, humoristiskt och grovt. Liv pratar öppet med sina vänner om sex men bara de hon känner och vet vad de tänker kring olika frågor:

L: Allt beror på vilken grupp man är i, om det är med en grupp människor som man kanske inte känner som du sa... Det kanske inte är jättesocialt accepterat att prata om det. Men om man är i en grupp där man vet att, ungefär vad de tycker och tänker så är det liksom, då är det ingenting. Det är helt normalt och det är en väldigt stor del av livet. Och liksom, varför ska man inte prata om det.

Även Frida berättade hur det är att förhålla sig till olika vänner om ämnet:

F: (...) Men det kanske inte är lika mycket så nu att man kan vara såhär och känna sig som värsta... prata om sexuella saker jättemycket. Och det är inte lika mycket så med mina nya kompisar eftersom vi inte känt varann så länge och vi har gått i samma klass i ett år. Men det har blivit mer nu på sista tiden som man kan ha diskussioner om sånt. I somras när jag pratade med min tjejkompis om första gången när hon skulle försöka ha sex med sin pojkvän och sådär. Men för mina gamla kompisar, vi har kunnat prata ganska fritt om det.

Det finns vissa saker som Olivia bara vill prata med sina vänner om:

O: Nej men det jag nämnde innan till exempel, porr typ. I alla fall för tjejer så är det inte många som pratar med vuxna om det just eftersom att det inte är så vanligt. Det är inget som pratas mycket om liksom. Och det brukar vara en standard-grej för killar om man tänker på normerna och så.

Forskning har visat på att vänner ofta är den största källan till information om sex under ungdomen (Ballard & Morris, 1998; Trostle, 2003; Wallmy & Wedin, 2006) men också att vänner har en reell inverkan i sexuallivet och vad ungdomen kommer planera att göra (Miranda-Diaz et al., 2012). Sara har börjat på en ny skola och har märkt att hennes känsla

kring att prata om sex har förändrats på grund av stämningen bland vännerna på skolan:

S: Jag har märkt på mig själv att det har gjort att jag kan prata mer om det tror jag. Alltså innan var det så här, jag kunde inte prata om det. Jag kunde inte berätta för någon om någonting. Men sen när jag kom till min nya skola så var det så här. Först så var det så att, känna av stämningen. Nu känner jag att det är mycket mer välkomnande och min uppfattning har ändrats mycket mer senaste året.

Nästan alla har talat om att det finns normativa skillnader och skillnader i sociala koder kring att prata om sex och sexualitet. Förenklat sett har det varit att det grabbiga sättet är mer öppet och skrytande medan på det tjejiga sättet problematiserar de, tar ansvar för problemen och pratar fnissigt med få vänner om sex. Dock har flera sagt att det kan finnas övergångar mellan dessa sätt och det varierar mellan interpersonella sammanhang (Gagnon & Simon, 1984). Något de flesta av intervjupersonerna berättat är att de inte pratar med sina vänner så mycket om hur de själva lärt sig om sex. Det antar de att de andra förstår eftersom de känner till varandras erfarenheter. Några har dock uppgett att de ofta antar att andra lärt sig via erfarenheter. Vidare tror de att det egentligen inte är troligt att det är så utan att det nog ofta är från internet kunskapen kommer. Vissa har också talat om att de själva eller någon annan har haft specialkunskap inom något område i sexualkunskap.

”J: Men sen tror jag det varierar väldigt mycket vilka vänner man har. Om man har förtroende för dom. Just om man har nån som inte tycker att det är accepterat att ha sex. Då pratar man ju inte om sex med dom.”

I: Finns det frågor som man inte ställer till sina jämnåriga och vänner?

S: Mm... Det kanske är de här mer specifika frågorna som typ, ”min partner vill göra det här, ska jag göra det?”. Det kanske är lite svårare att ställa en sån fråga till sina kompisar för då liksom får de en inblick i ens privata liv som de kanske inte vill ha. Det är en sak att säga att ”jag är sexuellt aktiv med den här personen” (...). Det är liksom det mest intima man har. Det lämnar man inte ut till vem som helst och därför kan det vara svårt att prata om det med någon annan. Det kan vara svårt att prata med jämnåriga, föräldrar eller någon annan.

Som citaten ovan beskriver finns det frågor som inte upplevs acceptabla att ställa till vänner. Flera av intervjupersonerna tror också att det finns de som inte alls pratar om sex. Det finns sådana vänner som inte upplevs tillitsfulla att tala med om ämnet vilket till stor del kan bero på sociala koder i olika sammanhang. I förlängningen kan det leda till att de som inte har interpersonella sammanhang som är tillåtande eller vänner att tala med blir utan den här avslappnade kanalen för att tala om sex. Troligtvis kompletteras det av ett eget utforskande via internet.

5.2.5 Sexualitet i sociala medier

Sociala medier har för flera varit en viktig kanal för att lära sig nya saker genom sociala sammanhang. Många har beskrivit att det är en plats för lärande. Det är idag en möjlig plats för delande av kunskap och skapande av ny förståelse för hur vi kan använda våra sociala roller (Gagnon & Simon, 1984). Ungdomarna har exempelvis berättat att de ligger ett steg före lärare vad gäller nya strömningar och kunskap om sex och sexualitet. Detta eftersom de har koll på flödet i sociala medier, bloggar med mera. Intervjupersonerna har beskrivit att de upplever sig ha mer kunskap än vuxna om identitets- och sexualitetsfrågor vilket de fått genom bland annat sociala medier. De litar inte heller på lärares kunskap kring frågor om sexualitet och sexuella läggningar. Trots detta vill de ändå diskutera de här frågorna med vuxna vilket tyder på att ungdomarna ändå litar på att deras livserfarenhet kan ha ett värde. I

förlängningen utifrån sexuella script (*ibid.*) har vuxnas nedärvda samhälleliga normer fortfarande stor betydelse. Debatter och inlägg om olika sexualiteter och sexuella läggningar som finns tillgängligt idag via sociala medier är bra men den kan vara svårt ibland att navigera sig emellan berättar Carolina som var med i en fokusgrupp:

C: Kunskapen om olika sexualiteter och olika kön, det känns som att den sprids gånger tio varje dag så därför kan det vara väldigt svårt att hänga med och så är det plötsligt nån som hänger med jättemycket och bara, vadå visste du inte att det heter HBTQIA nu? Du suger. Så det blir lätt väldigt fördömande också.

Enligt de sexuella scriptens kulturella scenarion (*ibid.*) kan detta ses som att ungdomarna inte exklusivt vill lära sig om sexuella sociala koder genom oändliga kunskapskällor på internet utan även vill få del av de vuxnas beskyddande sociala normkunskap. Det kan vara svårt att navigera sig på egen hand mellan internets olika budskap. Ungdomarna tycker dock att det är viktigt att vuxna är medvetna om att de inte har lika bra koll som de unga via internetkällor alternativt om de börjar intressera sig lite mer själva för att bli mer uppdaterade på vad ungdomar redan kan idag. Det är viktigt för ungdomarna att ta reda på det de vill på egen hand men det finns också ett behov av att reflektera dessa nya kunskaper med vuxna som har mer erfarenhet.

5.2.6 "Det finns flera, du behöver inte oroa dig"

Flera av intervjupersonerna har berättat att de helst vill prata om sex med personer som är på samma nivå och med liknande erfarenheter. Genom social interaktion, såsom Gagnon & Simon (1984) beskriver med sina interpersonella script, går det att svara på och forma kulturella scenarion och samhälleliga regler till något eget i en social grupp. Normerna som kommer från vuxna går inte alltid ihop med ungdomarnas verklighet och de behöver forma ett eget språk och förhållningssätt till detta. Det upplevs ofta som svårt att prata över denna gräns. Det är istället bra att prata med personer som också är nya på området, kanske för att inte uppleva känslan av att tappa ansiktet (Goffman, 1955) inför någon som kan mer. De har också önskingar om att vuxna ska försöka komma ned på samma nivå som de unga i samtal om sex. Har de inga sådana personer att prata med kan de söka sig till internet eftersom där finns fler personer med samma frågor och funderingar.

Ett vanligt ämne var att ungdomarna ofta känner sig onormala men att det finns olika sätt att hantera detta och få känna sig normal. På internet har de på olika sätt kunnat få reda på att alla är olika och att 'det är okej, du är normal'. Ofta har detta skett genom hemsidor som UMO och RFSU som är skrivna på ett sätt som de uppskattar men också via podcasts eller via bloggar och forum. Alice som deltog i en fokusgrupp tycker att UMO kan vara bra om man har en fråga:

Jag tycker om att den värnar om ungdomars känslor också och inte bara att du ska inte ha oskyddat sex och du ska inte bli gravid liksom. Utan de tar upp känslor och vad som är, ifall det finns flera som jag, om jag har problem med min kropp. Då säger den att det finns flera, du behöver inte oroa dig.

Även vänner är en källa till att känna sig normal och att det finns fler som genomgår samma sak. John beskrev det såhär.

J: Men det är ju så här att ens egna kompisar är ju på ungefär samma nivå så man kanske inte känner sig så utanför och dum när man pratar och är oerfaren om man skulle prata om nånting. (...). Man känner ganska mycket tröst med sina kompisar att man kan prata med dom. För att de är på ungefär samma nivå. Och även om

man inte själv har någon erfarenhet så kan man åtminstone diskutera det.

Flera har också använt internet som ett sätt att ta sig ur ensamhet eller få besvarat sina tidigare obesvarade frågor kring sexualitet och identitet. Det har de kunnat göra eftersom det på internet finns kanaler för att hitta andra som är som dem själva men också för att på internet finns det möjlighet att vara vem man vill och inte en viss roll de har i andra sammanhang (Goffman, 1974). Internet har här varit en källa för att känna att de är normala och att det finns fler som dem.

5.3 Att sammanfoga en egen sexualkunskap

5.3.1 Introduktion

Den här delen berör ungdomarnas sätt att sammanfoga en egen sexualkunskap mitt emellan ett oändligt kunskapsutbud på internet på den ena sidan och ett skyddande samhällsperspektiv på den andra sidan. Individens position kan beskrivas som en kompromiss av de olika nivåerna. Individerna behöver sammanfoga ett förhållningssätt som är acceptabelt från samhälle, social grupp och för de egna värderingarna. Den individuella nivån handlar om den egna personen och det egna beteendet. *Intrapsykiska script* (Gagnon & Simon, 1984) handlar om att individen har möjlighet och behov av att utveckla sig själv till något meningsfullt efter egna önskningar och val. Människan kan ha individuella önskningar och riktningar men dessa är ändå länkande till vad som anses som meningsfullt i sociala sammanhang. Därför blir dessa intrapsykiska riktningar skapade i flera lager och kan också vara multifaktoriella. Internet skulle kunna beskrivas som ett sammanhang där den intrapsykiska nyfikenheten för sociala aspekter av sexualiteten får spela stor roll och får mycket utrymme.

5.3.2 Internet fyller ut kunskapsluckor

Ungdomarna har på egen hand sökt efter kunskap och förståelse om sex via internet. Samhälle och sociala grupper innehåller sociala koder för vad som förs fram som kunskap (Gagnon & Simon, 1984). Inom dessa ramar kan individuella variationer ske men oftast inom ramen för vad som är socialt acceptabelt sexuellt beteende. Varken den eventuella kulturella anpassningen eller det egna utforskandet är färdigt för ungdomarna vilket bidrar till stor nyfikenhet men också frustration. Flera av intervjupersonerna har beskrivit ett kunskapsglapp och en nyfikenhet som inte blir mättad via skola, vänner och familj och där internets roll blir att fylla i kunskapsluckor. Det har beskrivits som möjligt att ta ”det bra” från internet om det inte finns tillgång till det någon annanstans. En anledning att vända sig till internet har varit brister i informationen socialt sett. Deltagarna har beskrivit det som att vänner kanske inte vet allt. Föräldrar kanske du inte har så bra relation till och dessutom är det svårt att prata om vissa saker med vuxna. Skolan kanske inte har så bra undervisning och lärarna är ofta generade om du kommer med frågor. Sökandet och lärandet pågår trots detta och målet verkar vara att få en jämn individuell förståelse och ett eget perspektiv. På internet finns det mesta att tillgå men där finns också både bra och dålig information.

Y: Jag tänker så här, allt måste hänga ihop. Internet behövs egentligen inte. (...) Jag tänker att det måste finnas jämnåriga som upplever ungefär samma saker i samma tid. Sen måste det även finnas äldre som kan lära ut saker. Om man tänker grottfolket och sånt så fanns det ju äldre som var medicinmän samtidigt som man var säkert några personer som var i samma ålder som fick mens samtidigt och kunde prata om det och samtidigt kunde prata med sin mamma och gick ett steg upp dit. Det är samma med demokrati, det måste finnas både erfarenhet och nytt upptäckande. Sen så internet, det kan ersätta bådars roll tycker jag. (...) Så internet

är ju liksom, om man inte vill ha social kontakt så kan man ju använda internet istället.

Ylva uttryckte det ovan som att ”internet behövs egentligen inte” men att det är bra att det finns eftersom de andra kunskapskällorna är bristande på olika sätt.

S: Det mesta som är populärt just nu det hittar jag typ två artiklar om i veckan på facebook. Det är det här med att oskulden inte finns. Det är det här som är populärast just nu. Då är det olika gynekologer och sexologer eller vad man ska kalla dom som är experter på nåt sätt som har skrivit en krönika eller debattartikel om att det egentligen bara är ett påhittat koncept för att få kvinnor att inte ha sex liksom.

Sara tolkar det som att olika strömningar och yttre påverkan kan göra att ämnet aktualiserats just nu men hon tänker sig också att det blivit mer allmänt accepterat och kommit upp till ytan på senare tid. På internet beskrivs det som att det är det möjligt att hitta saker och ting som du inte visste att du letade efter vilket kan tolkas som att den informationen på olika sätt undanhållits genom sociala koder och samhälleliga normer om vem som får veta vad. En anledning till att några av ungdomarna hade svårt att lita på vuxna kring frågor om sexuell hälsa och sexualitet var just att de upplever att vuxna undanhåller information, såsom risker med preventivmedel. På internet går också att finna personer som har utbildning inom sexologi (exempelvis via Youtube och podcasts) och som oftast har en mer tilltalande och öppen bild av sexualitet än de är vana vid. Dessa personer berättar om nya perspektiv vilket blir en del av det egna skapandet av förståelse och social mening i den egna sexualiteten (*ibid.*).

5.3.3 Man googlar och sen klickar man på alla länkar

I: När gör man en sån här googling då? I vilket sammanhang, vart är man då och så?

O: Men kanske innan första gången man ska ha sex med någon. Det minns jag ju att det gjorde ju jag. Förutom att ha frågat andra och mamma och sådär. Så kollar man ju hur andra har upplevt sin första gång till exempel. Man har ju alla de här vanliga, kommer det gör ont och så där... Så sånt brukar man ju kolla. Och ja... Jag tänker, såna situationer som man kanske inte... nya situationer inom just det området. Eller ifall man kanske varit med om att ens kropp gjort något konstigt under sex eller nånting. Då kanske man googlar på den här frågan, händer det här bara mig? Till exempel.

Hur har ungdomarna gjort för att lära sig om sex på internet? För att lära sig om olika sätt att förstå praktiska delar av sex men även sexuell identitet via internet har ungdomarna använt sig av en mängd källor. Forum som familjeliv, flashback och reddit har använts för att läsa om erfarenheter, ställa frågor och läsa andras frågor. De har också berättat om bloggar och microbloggar som bildbloggen tumblr samt filmbloggar på youtube.

F: Jag är ju inne som sagt mycket på tumblr. Det är ett stort forum med massor av micro-bloggar. (...) det är många till exempel transexuella människor som skriver om sina liv och att det här kanske inte är så smart att prata med en transexuell om för att det kan vara väldigt kontroversiellt. (...) Såna saker tycker jag är väldigt intressant. Att man kan få veta saker från personer som man inte vet vilka de är och fortfarande få mer kunskap på det sättet. Och det är ju också dit jag vänder mig när det inte finns någon i min familj som har den typen av erfarenheter utan då kan man kolla på internet istället.

Via sociala medier kommer de i kontakt med artiklar om sexualitet och sex som andra har postat där de lärt sig nya saker som de inte visste att de undrade över. Även nyhetssidor med artiklar och krönikor har nämnts. Vidare har de även talat om hemsidor som riktar sig till unga såsom RFSU och UMO. Wikipedia har också nämnts som en sida de söker information från. Framför allt är Google en stor övergripande källa till information varifrån de får kontakt med de andra hemsidorna. En övergripande beskrivning är att de kollar runt på internet lite kring olika ämnen, en sökning på Google görs i en fråga om sex och sen tar de sig vidare därifrån genom att klicka på alla sidor eller länkar som handlar om ämnet. Leo beskrev det såhär:

L: Ja, det är ju bara att skriva in på Google så kommer det upp hur mycket som helst. Så kan man ju klicka in på varenda länk. Typ Flashback och så kanske inte är så bra sidor så men det finns ju mycket annat.

I Gagnon & Simons intrapsykiska script (Gagnon & Simon, 1984) finns inslag av önskningar och drömmar vilka navigerar sökandet framåt för att söka efter mening och tilltalande budskap. Ungdomarna har googlat på nya ord som har dykt upp som de inte känt igen. Sedan kan de läsa om det nya ordet på ett forum och så fortsätter skapandet av en områdesöversikt på det sättet. Så skapar de sig en helhetsbild av olika perspektiv och är genom det också källkritiska eftersom de läser på om flera olika perspektiv om saker och ting. John och Vincent talade om hur de bedömer vilken information på internet som är riktig:

J: Sunt förnuft och sen vad det är för sidor man är inne på, alltså är man inne på nån sån här köpt privatägd nyhetssida i USA så vet man ju inte... På svt, där är ju liksom allting kollat och allt är belagd liksom. Om det är ett privatägt företag då kanske de bara slänger ut det liksom. Då kanske sanningsvärdet minskar i det.

V: Man får vara lite kritisk liksom.

J: Aa, och kanske kolla upp det på andra sidor. Finns det något som stödjer det här? Eller liksom är det bara fel? Det kanske bara finns en enda sida på internet som skriver om det så och så kanske det finns hundra sidor som skriver om det på något annat sätt och hundra mot en liksom...

Vissa sidor anses också vara mer tillförlitliga än andra och där går de ibland på utseende på hemsidan men också på välkändhet och vem informationen om hemsidan kommer ifrån. Till exempel är UMO en hemsida som alla nämnt som trygg och välkänd. Internet ses som helhet "allvetande" men varje sida för sig behöver inte betyda ett säkert svar. Det går också att tolka som att på internet som helhet går det någonstans att finna svar som är meningsfulla för de flesta individer.

5.3.4 Att navigera sig genom sexuellt explicit innehåll

Ungdomarna har i dagens samhälle en stor uppgift i att navigera sig fram till en egen förståelse av sex och sexuell identitet. De får göra detta genom mångsidiga budskap från en mängd olika kunskapskällor och perspektiv. Att de sociala och kulturella rollerna från porr inte riktigt går ihop med annat ungdomarna fått lära sig kommer ofta till uttryck under intervjuerna och det verkar också finnas ett behov av att reflektera dessa sociala koder med vuxna. Vuxna kan i detta sägas ha en roll av "generaliserade andra" (Mead, 1976) som kan spegla ungdomarnas beteende och åsikter via sina normer och erfarenheter. Samtidigt verkar det som att det är det individuella och intrapsykiska (Gagnon & Simon, 1984) meningssökandet som blir viktigt här och pendlar mellan vuxnas konservativa bild och pornografins explicita. Flera av ungdomarna verkar uppleva en förvirring mellan dessa motpoler genom att de försöker söka sitt eget svar i frågan men stöter på svårigheter. Flera av tjejerna har berättat att det är jobbigt när det kommer upp pop-ups med nakna kvinnor, reklam

om att de kan hitta singlar i närområdet, annonser om prostitution eller när de kollar på porr och kvinnobilden känns kränkande där. Några av tjejerna har berättat att det fått dem att må dåligt och de hoppas att andra folk inte ”går på det” och förstår att verkligheten inte är så. I en fokusgrupp pratade vi om det är när de är inne på en hemsida och ska streama och titta på en helt vanlig film:

C: Om man är inne på stream-sidor och kollar på film så är det ju alltid jättemycket olika... Typ ”köp en rysk fru”. Det vill man ju inte se.

E: Men det är ju inte såhär att ”ÅH nej det här vill jag inte se” utan det är mer okej, jag stänger ner det här. Det är ändå inget för mig.

Även Olivia nämnde i intervjun denna typen av annonser som dyker upp ibland:

O: Det finns ju väldigt mycket ads, advertising. Om man till exempel är inne på någon sida så kommer det nåt klipp på någon tjej där som står och shakar där och det är inte sånt man alltid vill se, det är orelevant. (...) man tar ju åt sig litegrann, man har ju vissa dagar när man inte mår så bra över sig själv. Och så ska man in på internet och så kommer det upp en massa andra saker som får en att må dåligt över sin kropp. Det kommer ju alltid upp en massa tjejer på advertising och sånt. Kanske man inte alltid vill se det. Eller att man tar åt sig för att det är så.. Det är ju till exempel alltid tjejer så det är väldigt sexistiskt.

Flera av deltagarna har berättat liknande erfarenheter av att de upplever innehållet som kränkande men att de väljer att klicka bort det och inte tänker mer på det sen. En av tjejerna berättade om att det går henne förbi ganska fort och att det går att jämföra med reklam på Tv 4, hon går därifrån. Hon tror inte heller att det hon har sett i förlängningen har gett henne en dålig kvinnobild. Det kan förstås i ett sammanhang av att det kan ha funnits andra kvinnobilder tillgängliga för henne och att det då går att koppla bort detta. Hur ungdomar exponeras för stötande material på internet såsom sexuellt och våldsamt och hur de reagerar på det har undersökts och det visade sig att ungdomarna visade låg känslomässig respons och att de kunde använda sig av coping-strategier som att till exempel undvika eller blockera visst innehåll (Hallberg, 2014). Som beskrivits ovan har jag sett det hos en del respondenter som klarat av att tänka kritiskt om budskapet. Vad jag dock också sett är att de flesta ungdomarna faktiskt beskrivit negativa känslor av att se denna typ av bilder. Nästan alla har talat om att porr inte är som i verkligheten och att det är viktigt att känna till det innan man ger sig in på det området. Att porr inte är som i verkligheten är också något nästan alla tycker att det vore bra att diskutera med vuxna för att förstå mer. Tjejerna har dock även berättat att det är tabu för dem att prata med vuxna om porr. Även här verkar det som att ungdomarna vill söka sig tillbaka till vuxnas normer, sociala koder och förhållningssätt som upplevs som vägledare. Dock är denna bild ambivalent eftersom ungdomarna också talar om vuxna som *för* restriktiva i sådana frågor. De lyfte exempelvis fram att det fyller funktioner att se på porr såsom att lära sig om sexuella positioner. Den informationen finns inte någon annanstans. Tjejerna har trots detta berättat tydligt om att det är jobbigt för dem att porr kan upplevas kränkande mot kvinnor. De har haft tankar kring att det är svårt att leva upp till idealet som tjejer i porrfilmer och tankar som: ”ska jag behöva göra sånt här?”.

A: De som säger att det är helt okej att vara lesbisk, för lesbiska är sexiga. Och jag brukar säga det med en gång att sex är inte som den porren du kollar på. Det är inte hot-tub-naked-girl-97 liksom. Det är det inte.

Alexandra som sade citatet ovan är bisexuell och har erfarenhet av att många har en okunskap och mycket stereotypa bilder kring sexuella relationer mellan tjejer som hon tror att de fått via

porr. Det har upplevts som jobbigt för några av de lesbiska tjejerna att lesbisk porr framställs ur mannens perspektiv och kvinnorna som sexobjekt. Här sker snarare en problematisering av internets ibland mer råa syn på sexualitet och det går att urskilja en önskan om att individer ska inta moral och mognad i dessa frågor, en ökning av hjälpande kulturell förståelse (Gagnon & Simon, 1984). Tjejerna har beskrivit ett stort behov av att lyfta upp och tala om pornografi på ett sätt som är icke-dömande men ändå problematiserande speciellt vad gäller könsroller och sexuellt beteende.

5.3.5 Sexuella förebilder

På internet har deltagarna hittat nya vuxna förebilder för sin sexualitet via podcasts, youtube-kanaler och porr. Den typen av vuxna förebilder har varit svåra för ungdomarna att finna i andra sociala sammanhang eftersom det inte är helt socialt accepterat att unga och vuxna talar öppet om sex och sexualitet. Dessa nya institutioner skapar en ny typ av kulturella scenarion (*ibid.*) eftersom de öppnar upp för ett socialt nedärvande från andra personer än föräldrar, släkt och lärare. Varför detta ändå blir en individuell fråga är att detta utforskande av förebilder sker genom egna val av förebilder i sökandet efter ett eget själv (*ibid.*). John som jag intervjuade beskriver att han tror att många lär sig om sex via internet idag och att där är det lättare att hitta förebilder och andra personer som är likadana. Själv brukar han följa youtube-bloggare som berättar om sina tankar och erfarenheter i videoklipp:

J: Många youtubers är stora för att de visar sin verklighet. Det är många som känner koppling till det och kan verkligen känna igen sig. Och just om man känner sig ensam är det ju lätt att fatta tycker för dom.

De vuxna som ungdomarna inspirerats av online har beskrivits som passionerade, öppna, inte rädda att använda vulgära ord och som att de blev en kontrast till uppväxten. Dessa personer har ungdomarna velat lära sig av. Sara brukar följa video-klipp av en sexualupplysare som video-blogger på internet. Hon berättar att bloggerskan försöker avdramatisera många teman kring kvinnans sexualitet såsom mens, oskuld och funktionsnedsättning:

S: Jag vet inte om du har hört talas om Laci Green, hon är en sexbloggerska som jag följer. (...) Och framför allt så är hon liksom öppen och pratar om det och så. Men hon är ändå inte den här formella gamla personen som pratar om det så att ”jo men så här går det till när det blir barn” utan hon är snarare såhär passionerad skulle jag säga.

Flera av intervjupersonerna har också berättat om författare som de har inspirerats av främst från ungdomsböcker när de var yngre. Även vuxna karaktärer i tv-serier och filmer har varit betydelsefulla för flera av intervjupersonerna. Förebilder blir tillgängliga bilder av hur ungdomarna kan bete sig i sin sexualitet och med dessa finns möjlighet att stärkas i sin identitet och självkänsla (Gagnon & Simon, 1984). På internet finns detta tillgängligt i ett oändligt urval och för en stor, bred och anonym publik.

5.3.6 Sex är mer abstrakt än du tror

Processen i att finna ett eget sätt att vara i sexuella situationer har beskrivits som tidvis frustrerande. Själva sexet är mer komplext och abstrakt än vad de trott och fått lära sig i skolan, på porr, i media och av föräldrar, när det kommer till kritan. Det har kommit som förvåning eller besvikelse för flera av deltagarna att det är så mycket mer de måste förstå och lära sig. Ungdomarna har efter sina lärdomar via internet, skola, vänner och föräldrar en ganska sammanvävd bild av hur de ska bete sig och representera sig själv i en sexuell situation men när de möts av verkligheten upplever de att det är svårare än de trott. Enligt en

tolkning av Goffmans begrepp ”spoiled identity”, förstörd självbild, (1955) kan det vara ett uttryck för att självrepresentationen gått i kras och de har tappat ansiktet i en situation de trodde att de kunde koderna för. I en fokusgrupp talade de tre tjejerna om att säga nej till sex när det är mer komplext än vad de vuxna sagt. Klara beskrev det såhär:

K: Ja men det är det jag menar, de ger en sjukt platt bild och egentligen så är det så mycket mer komplext. Ett nej, de får det att bli ganska dramatiskt ofta att ”vill man inte så vill man inte och det är ens egen kropp!!” men det kan ju vara så att det inte passar just för stunden och att man bara, nej nu passar det inte. Och då är det nästan så att om man säger så att man inte har lust just då så blir det nästan konstigt för att ”vi har ju ingen konstig relation och ändå så vill jag inte ändå!” och så blir det jättedramatiskt för att man får för sig att det är STARKT och man ska säga nej om det känns JOBBIGT. Men det behöver inte ens vara jobbigt.

Att tappa ansiktet eller få en förstörd självbild (*ibid.*) under de tidiga sexuella erfarenheterna hör inte till ungdomarnas högsta önskningar och många gör därför en noggrann research på flera plan som kanske ändå inte går att applicera på verkligheten vid de första sextillfällena. Ungdomarna kan sägas ha försökt finna ett meningsfullt sexuellt själv (Gagnon & Simon, 1984) med de medel som funnits tillgängliga men i den specifika situationen är det ytterligare saker de behöver förstå för att känna sig som hemma i sig själv i en sådan situation. Detta kan ses som en del i ett sökande efter ett jag som stämmer överens med alla dessa bilder. Deltagarna har beskrivit att de därför har ett behov av att prata om problem som kan uppstå, vad som kan hända och om det känns på ett sätt som inte stått i läroboken eller på internet.

5.3.7 Vilken roll har anonymiteten?

Ungdomarna har talat om trygghet som något viktigt i dessa frågor. Många har beskrivit att det är pinsamt eller jobbigt att de inte vet allt ännu. De egna ännu fragmentariska kunskaperna eller önskningarna framstår ibland som ännu ej bekräftade eller speglade av det sociala sammanhanget. Gagnon & Simon (1984) beskrev på ett liknande sätt egna önskningar och riktningar som en del i skapandet av ett eget själv och med hjälp av omgivande sociala meningar. Av alla kunskapskällor som beskrivits har internet varit den som tillåtit de mest hemliga frågorna. Med sina vänner pratar de till exempel om det som är personligt men oftast inte om det allra mest privata. Den som är sexuellt aktiv pratar om *att* hen har sex men inte *hur* hen har sex. Det är något intimt. Enligt Goffmans teori (1974) beror detta på att de allra intimaste frågorna endast kan ställas i de bakre regionerna. John beskrev en situation där han hade valt att fråga på internet istället för att fråga andra människor:

J: Eller så kan det vara att man själv liksom ”jag har irriterad hud runt mitt könsorgan”. Det kanske man inte vill fråga sina vänner om och då går man liksom in och söker efter det. Om man vill ha svar på nånting man inte kan få reda på via andra människor tror jag. Att man liksom... Internet är ju liksom som nån allvetande sak som bara spottar ut svar liksom.

Tillit och trygghet har uttryckts som viktiga faktorer för att kunna prata om eller ställa frågor om intima eller hemliga tankar kring sex och sexualitet. Dessa frågor är inget ungdomarna vill dela med sig av i strålkastarljuset, i de främre regionerna som Goffman beskrivit (1974). Det handlar både om vilka sociala koder som finns i sammanhanget och om hur personen man talar med är och betar sig. Det gäller med vänner, familj, professionella och för att välja hemsida på internet. Enligt Gagnon & Simon (1984) handlar de intrapsykiska scripten om att finna ett eget meningsfullt själv och att ha en egen lust och önskningar. Enligt mina intervjuer verkar det ofta finnas en skillnad mellan vad andra personer tycker att ungdomarna ska lära

sig och vad de själva önskar. Om andra personer som upplevs tillräckligt trygga att tala om detta med inte finns så är anonymiteten på internet också en viss trygghet och icke-dömande i sökandet som är sporadiskt och ambivalent. Forskning har visat att anonymitet är en del av varför människor vill ägna sig åt sexualitet på internet. Unga personer definierar anonymitet just som att inte träffa någon fysiskt (Daneback, 2006; Daneback & Ross, 2011). Att vara anonym på internet är för några av intervjupersonerna jämförbart med att utforska på ett sätt där de inte behöver ta ansvar för konsekvenser eller efterföljande faktorer socialt sett. Att vara anonym innebär för några av dem också att internet kan användas som en undanflykt där de inte behöver vara riktigt som de är annars.

J: Ens föräldrar och skola har ju vissa roller att det här kan du få tala om. Ens vänner har ju också vissa roller. Sen internet kan jag ju liksom prata om allt. Där kan man ju prata om allt annat som liksom inte rollerna kan hantera.

I: Där har man ingen roll kan man säga?

J: Precis. Man är anonym. Man kan vara vem som helst. Man har sina roller i olika sammanhang och på internet har man ingen roll alls. Eller man kan ju ha roller om man gör sig själv sedd och offentlig. Men när man är anonym så kan man få allt.

Flera av deltagarna har berättat att på internet har de inga roller och förpliktelser vilket de har gentemot personer de frågar om saker och ting. Därför kan de fråga vad som helst på internet. Enligt Goffman (1974) skulle det kunna vara en bakre region där möjlighet för privatliv och lugn finns. Där finns ingen som iakttar. Du kan enligt flera av intervjupersonerna inte fråga andra personer i verkliga livet vad som helst för där du har vissa förväntningar på dig. Det kan till exempel handla om hur du varit tidigare och vad du berättat innan. Tankar kring att vara anonym och utan sin vanliga sociala roll har även beskrivits i möten med professionella med sekretess vilket också kan beskrivas som ett möte som sker i de "bakre regionerna". Sekretess och anonymitet blir här en symbol för att ingen publik kommer att kunna åskåda det som berättas i mötet när de hemligaste frågorna luftas och speglas (*ibid.*).

5.4. Sammanfattning

Skapandet av förståelse för sex och sexualitet verkar vara något komplext som sker på flera arenor. Det sker med riktad information från samhällelig nivå men också via normer från pornografi. Det blir även till via social förståelse och utbyte på interpersonell nivå i vardagen och på internet samt vidare genom eget sökande efter individuella kunskapsluckor och sätt att fylla upp dessa.

Familjen och skolans sexualupplysning påverkar hur ungdomar lär sig att man kan tala om sex. Ungdomarna sedan har problematiserat vuxnas normer om sex via internet. De har också berättat att det finns en skillnad mellan killar och tjejer i vad ungdomarna har fått tala om hemma. Det finns från vuxnas sida ibland också en genans och ovilja vilket skänker ett budskap om att sex är något att skämmas för. Denna genans är något ungdomarna tar till sig och försöker bearbeta och förstå bland annat genom internet. Ungdomarna vill lära sig om mer än bara risker medan de uppfattar att vissa vuxna vill säga dem att sex främst är något riskfyllt. Via internet har ungdomarna funnit annan information om de ämnen som de vuxna annars informerar om men där det finns brister och luckor. Det har bland annat handlat om preventivmedel och menshantering där de lärt sig om biverkningar och olika sorter som de upplever att de vill ta reda på informationen själva om. De har misstankar om att vuxna undanhåller denna information eftersom de vill att ungdomar ska skydda sig. De har berättat att många också lär sig om sex via pornografi där främst tjejerna haft svårt att förhålla sig till budskapen om hur man ska ha sex och hur tjejer ska vara.

Internets sociala sammanhang fyller upp luckor i information och erfarenheter som

saknas socialt sett i den omgivande gruppen eller samhället. Ungdomarna är förstående för att vuxna har problem att tala om sex och tolkar det som att de har haft problem under sin uppväxt med detta. Själva har de förutom att lära sig av erfarna personer behov av att tala om sex med människor på samma nivå vilket upplevs normaliserande. Personer med en annan sexualitet än heteronormen har berättat att internet har varit viktigt eftersom där har de kunnat hitta personer som redan tagit sig ur den kulturella heteronormen och lever ett liv de inspireras av. Via sociala medier har ungdomarna kunnat lära sig via delade artiklar med fakta och nya lärdomar samt delade erfarenheter genom bilder och historier.

Brister i informationen om sex socialt sett och samhälleligt sett har lett till att ungdomarna har sökt sig till internet på egen hand. Där har de funnit nya sociala sexuella normer från helt andra sammanhang än det de själva lever i. Vilken sida de har vänt sig till har dels berott på individuell stil och smak men också efter vilka kunskapsluckor som funnits. Anonymiteten på internet blir en trygghet där de kunnat ställa frågor som annars upplevs stigmatiserande. Tjejerna har ibland upplevt obehag i mötet med sexuellt explicit innehåll på internet som reklam om prostitution, sexualiserade bilder och filmer. De valde då att lämna hemsidan och sedan reflektera och tänka kritiskt om budskapet i dessa.

6. Slutsatser

Syftet med uppsatsen var att undersöka ungdomars upplevelser och erfarenheter av internet som en plats för att få förståelse för och lära sig om sex och sexualitet. Avstampet skedde i att försöka se sexualkunskapen på internet i ett socialt sammanhang, det vill säga en socialisationsprocess. Vidare sågs det som kopplat till skapandet av förståelse för sexualitet i vardagen genom social interaktion samt i traditionell sexualundervisning. Frågorna jag ställde mig var: (1) Varför används internet av ungdomarna i studien för att få förståelse för frågor om sex? (2) Hur används internet av ungdomarna i frågor om sex? (3) Vad har internet för roll i ungdomarnas lärande om sex jämfört med andra kunskapskällor?

Studien har visat att internet ibland är det enda sättet att hitta någon som engagerar sig i frågor om sex som är viktiga för ungdomarna. Internet fyller upp luckor i information som saknas socialt sett i den omgivande gruppen och är ibland ett komplement till mer traditionell sexualundervisning. Sexualiteten tillåts i vardagen kliva fram i ljuset i vissa interpersonella sammanhang men är begränsat via sociala koder och vissa frågor vågar ungdomarna inte ställa till någon de känner ansikte mot ansikte. Framför allt visar sig ofta vuxna vara obekväma i djupare och intimare frågor. Ungdomarna beskriver att inte ens vänner går att tala om allt med och det finns tillfällen då ungdomarna upplever sig vara annorlunda. På internet kan ungdomar utforska sin sexualitet i en upplevelse av att vara utan vardagliga sociala roller. Lärandet på internet sker bland annat via sökande efter förebilder och engagerade personer på samma nivå och med samma intresse eller sexuella identitet. Ungdomarna har genom det kunnat se sig själva klarare och tänka kritiskt kring vad som är självet och vad som är sociala och kulturella koder. Förutom att det går att finna engagerade personer på internet är mängden av dessa också nästan oändlig vilket jag kommer att koppla an till nedan.

Ytterligare något som framkommit är att ungdomar som aktivt utforskar och utvecklar sin sexualitet idag kan göra det i ett enormt utbud på internet. Ungdomarna väljer hemsidor, sociala medier, bloggar och förebilder på internet efter personlig stil, smak, behov och förkunskap. Summan blir mer än delarna eftersom internet har visat sig fylla upp individuella kunskapsluckor om sexualitet exempelvis om preventivmedel. Sökandet sker på ett vardagligt plan och internet hjälper också ungdomarna att förbereda sig inför egna kommande händelser eller sexuella tillfällen de vill vara pålästa inför. Ungdomarna har beskrivit ett ibland konfliktartat sökande efter kunskap och en egen sexuell identitet. Möjligheten till egna val hjälps om det finns fler alternativ tillgängliga såsom att läsa om andra sätt att se på sexualitet. Internet har öppnat upp dessa möjligheter och en möjlighet att vara anonym under utforskandet. Idag går det att utbilda sig själv och välja ut vilka kunskapsluckor som saknas via internet. Det går att leta reda på individuellt anpassad information och skapa sitt eget val innan någon annan säger sig veta bättre vad man behöver.

Synen på internet som informationskälla om sex och sexualitet behöver hållas nyanserad. Tidigare forskning har visat på både negativa och positiva resultat vad gäller internetsexualitet men fokus ofta främst är negativt eller på risker. Min studie har visat att sexualitet kan utforskas på ett positivt och konstruktivt sätt via internet. Sexualiteten regleras i allmänhet via kultur och samhälle och via ett nedärvande av normkunskap från personer som har ett samhällsligt ansvar för ungdomarna. Oftast handlar det om vårdnadshavare, skolpersonal och ungdomsmottagning. Ungdomar har idag också ett utökat utrymme för normkunskap via internet. Internet är en plats som ger möjlighet för ungdomar att problematisera vuxnas normer om sex. På internet går det att hitta alternativa sätt att förstå instruktionerna som getts tidigare via skola och föräldrar men också hitta ny förståelse för att forma sin sexualitet. Pornografi har visat sig vara en ambivalent kunskapskälla som skapar bilder av hur de ska se ut och bete sig som inte stämmer överens med den egna personen och värderingar. Bilden som framkommit har dock visat på att porr endast är en av arenorna på

internet som används för att lära sig om sex. Andra arenor på internet problematiserar istället denna bild, såsom olika bloggar. Flera av ungdomarna har till exempel upplevt det som möjligt att komma ut som gay eller bisexuell efter ett utforskande och lärande på internet. Studien har visat på att de flesta traditionella kunskapskällor om sex är bristande men att ungdomar via internet, trots negativa inslag, kan få ett öppnare synsätt på sex och kroppen samt stärkas i sin individuella sexuella identitet. Internet har infiltrerat ungdomars sexualundervisning idag. Det finns anledning att från vuxnas håll på ett rättmätigt sätt låta sexualitet på internet bli en del av sexualundervisning och placera in denna i ett socialt och samhälleligt sammanhang.

6.1 Reflektion över slutsatser

Att sexualiteten är inbäddad i roller och regler har naturligtvis ett samhälleligt syfte och en funktion. Bland annat fungerar dessa som ett skydd mot gränslösa och av samhället oönskade sexuella handlingar som sexbrott och pedofili. Sex och samlevnadsundervisning kan ses som en del av lärandet om gränser och regler kring sexualitet. Även lagar kring sexualitet reglerar detta. Vad skulle hända om vi inte hade denna reglering? Ungdomarna jag har intervjuat verkar dock snarare uppleva svårigheter att ha självförtroende i sin sexualitet och hitta förhållningssätt och ett eget sexuellt själv framför om de står utanför heteronormen. Detta trots att de flesta beskrivit sig som öppna och självsäkra. Internet har visat sig vara hjälpsamt för ungdomarna i dessa frågor vilket är positivt men det har en grund i att de inte haft några andra tillgängliga vägar att gå.

Frågan är vart den gyllene medelvägen för sexualitetens uttryck ska gå och på vilken nivå sexualiteten ska regleras. Hur ska samhällets normer definieras och anpassas till individuella variationer och val och är det välfärdens uppgift att undervisa om sexuella risker? Är det i så fall också välfärdens uppgift att undervisa om sexuella möjligheter? Idag vet vi att internet är ett ökande utrymme för denna kunskap. Internet skapar möjlighet för nya normer, gränser och gränsoverskridande. Det skapar utrymme för destruktiva sexuella handlingar. Det skapar också utrymme för positiv utveckling för heterosexuella ungdomar men även inom ibland mer stigmatiserade grupper utanför heteronormen som fått helt nya möjligheter idag.

Tidigare forskning har visat att ungdomar upplever svårigheter med de mångsidiga budskap som finns i normer kring deras sexualitet. Det finns ett riskperspektiv kring ungdomars sexualitet idag i västvärlden som långsamt håller på att förändras till ett mer tillåtande. Forskare har sagt att sex och samlevnadsundervisningen ska lära ungdomar om samhällets normer men ytterligare studier har visat att den kan vara färgad av heteronormativa ideal. Kvinnors tros vara en specifik grupp som kan ha nytta av information om sex på internet. Ungdomar vill lära sig om sex via preventiv information på internet och forskning visar även att preventiva insatser för att öka kunskapen om sex via internet har gett positiva utfall. På internet går det också att få svar på ett respektfullt sätt. Internet är idag informationskälla om sex där unga lär sig om att ha sex, kroppen och könssjukdomar. Forskning har också visat att porr är en källa för att lära sig om sex och att ungdomar kan navigera sig i denna information.

Min studie har jämfört med tidigare forskning visat på nya resultat om att internet ibland är det enda ungdomar kan vända sig till för att hitta personer som är engagerade i en fråga eller har samma erfarenheter. Mina slutsatser visar likt tidigare forskning att det finns ett stort utbud på internet men med den nya aspekten att det har lett till att ungdomar som aktivt vill utveckla och utforska sin sexualitet kan göra det i högre grad än tidigare. Tidigare forskning har sagt att internet inte är någon specifik hobby utan snarare en del av vardagen vilket också framkommit av min studie. Jag har kunnat bekräfta bilden om att ungdomar kan navigera sig i och hantera obehagligt sexuellt innehåll när det påträffas. Det förutsätter dock att de har andra tillgängliga bilder och förståelse av sex att problematisera bilderna med.

Ungdomarna har också upplevt ambivalenta känslor till sådant sexuellt explicit innehåll. Något nytt som framkommit är att ungdomarna genom internet själva kan själv utbilda och förbereda sig inför kommande sexuella händelser och i val kring den egna sexualiteten. Detta sökande blir som en del av det sexuella lärandet vardagen. Slutligen har jag, likt en del av den tidigare forskning sagt, sett att synen på internet som en källa till lärande om sex för ungdomar behöver hållas nyanserad. Studien har visat att lärande via internet kan leda till nya kunskaper, personlig utveckling och ett positivt utforskande av sexualitet och identitet.

Det är viktigt för yrkesverksamma och forskare inom socialt arbete att känna till nyanserna av internet kopplat till sexualitet. Precis som att ungdomar kan stöta på negativt laddat innehåll kan de också använda sig av ytterligare sidor på internet för att problematisera samma innehåll. Det går därmed inte heller att på förhand veta vilken den deskriptiva definitionen är för lärande om sex på internet på ett individuellt plan. Det innebär att en frågande och icke-dömande attityd är nödvändig i samtal med ungdomar om internet och sexualitet. Vidare har ungdomarna själva uttryckt ett behov av att tala med vuxna om dessa frågor framför allt vad gäller förståelse och källkritik vilket är viktigt att ta till sig.

6.2 Vidare forskning

Olika aspekter kring ungas lärande om sex är i behov av mer forskning. Vad gäller internet är frågan om vilka normer som egentligen gäller där och vad skillnaden är från annan socialisation för mig fortfarande till viss del obesvarad. Hur påverkar till exempel olika funktioner som riktar vilket resultat du får fram på internet när du gör en googling? Konsekvenser av ungdomarnas lärande på internet är ett område som behöver forskas mer på bland annat vad gäller pornografi. Ett exempel är också hur bilden av sexualitet påverkas hos personer med olika sexualiteter, religioner och kultur. Något som skulle kunna undersökas vidare är attityder hos olika grupper samt vuxnas roll och hur de ser på ungdomars lärande på internet. Sådant som diskurser hos olika professionella inom socialt arbete eller föräldrar och hur det har en påverkan. Ytterligare frågor som uppkommit för mig är hur hemsidorna, bilderna och forumen ungdomarna använder talar om och lär ut om sex. Vi behöver förstå mer om kopplingen mellan internet och sexualitet. Internet är här för att stanna och är viktigt att fortsätta undersöka för att förstå ungdomars sexualitet idag.

7. Referenser

- Ambjörnsson, Fanny. (2004). *I en klass för sig: genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Stockholm: Ordfront.
- Ballard, S. M., & Morris, M. L. (1998). Sources of sexuality information for university students. *Journal of Sex Education and Therapy*, 23, 278– 287.
- Berg, Lena. (2009). *Hur blir unga sexuella aktörer?* Chris Magnusson och Elisabet Häggström-Nordin (red). Ungdomar, sexualitet och relationer, Studentlitteratur AB, Lund.
- Berg, Lena. (2002). *Äkta kärlek: heterosexuell samvaro speglat mot diskurser om kärlek, heterosexualitet och kropp*. Uppsala: Sociologiska inst. Univ.
- Berg, Lena. (2000). Det dubbeltydiga talet. Unga kvinnor samtalar om pornografi [A contradictory talk. Young women's discussion of pornography]. *KvinnoVetenskaplig Tidskrift*, 21(3), 41–54.
- Braun, Virginia & Clarke, Victoria (2006) Using thematic analysis in psychology, *Qualitative Research in Psychology*, 3:2, 77-101
- Brown Jane, Keller, Sarah & Stern Susannah (2009). Sex, Sexuality, Sexting, and SexEd: Adolescents and the media. *The Prevention Researcher*. Vol 16(4).
- Codex. Regler och riktlinjer för forskning: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>
- Daneback, Kristian & Ross, W. Michael. (2011) The complexity of internet sexuality. *Sexual Dysfunction: Beyond the Brain-Body Connection*. Adv Psychosom Med. Basel, Karger, 2011, vol 31, s. 121–134. (rätt referens?) (utskriften)
- Daneback, K., & Löfgren, C. (2011). Youth, sexuality and the internet: Young people's use of the internet to learn about sexuality. In E. Dunkels, G-M. Frånberg, & C. Hällgren (eds) *Youth culture and net culture: Online social practices*, (pp. 190-206). Hershey, PA: IGI Global.
- Doty, Nathan Daniel, Willoughby, Brian L. B., Lindahl, Kristin M , Malik, Neena M. (2010) *Sexuality Related Social Support Among Lesbian, Gay, and Bisexual Youth*. *J Youth Adolescence* 39:1134–1147
- Forsberg, Margareta (2006): *Ungdomar och sexualitet: en forskningsöversikt år 2005*. Sverige: Statens Folkhälsoinstitut
- Foucault, M. (1980). *Sexualitetens historia Vol 1: Viljan att veta*. Stockholm, Gidlunds.
- Freud, Sigmund. (2002) *Sexualiteten*. Natur och kultur. Stockholm.
- Goffman, Erving. (1974) *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik*. Rabén & Sjögren, Stockholm.

- Hallberg, Jonas (2014) *Adolescents in a digital everyday environment*. Psykologiska institutionen. Göteborgs Universitet.
- Hammarén, Nils. (2008). *Förorten i huvudet: unga män om kön och sexualitet i det nya Sverige*. Stockholm: Atlas.
- Harden, Paige (2014) A Sex-Positive Framework for Research on Adolescent Sexuality. *Perspectives on Psychological Science* 9: 455
- Johansson, Thomas (red.). (2005). *Manlighetens omvandlingar: ungdom, sexualitet och kön i heteronormativitetens gränstrakter*. Göteborg: Daidalos: Centrum för kulturstudier, Göteborgs universitet.
- Kvale, Steinar (2009): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Labor Nyande, Medeiros Daniel, Carlson Erika, Pullo Nancimarie, Seehaus, Mavis et al. (2004) Adolescents' Need to Talk about Sex and Sexuality in an Urban Mental Health Setting. *Social Work in Mental Health*: 135-153
- Lagerblad, Anna.(28 januari 2014 kl 09:16, uppdaterad: 2 september 2014 kl 10:57). Flickor har förlorat fyra år av sin barndom. Svenska Dagbladet http://www.svd.se/nyheter/idagsidan/flickor-har-forlorat-fyra-ar-av-sin-barndom_8936494.svd
- Lewin, Bo. (2008). Sexology in Context – an introduction. *Sexuality in Context*. Bente Traeen och Bo Lewin (red). Sexology in Context, Universitetsförlaget, Oslo
- Löfgren-Mårtenson & Månsson, Sven-Axel (2006) ”Sex över allt typ?!”. *Om unga och pornografi*. Förlagshuset Gothia. Stockholm
- Löfgren-Mårtenson, Lotta and Månsson, Sven-Axel. (2009). 'Lust, Love, and Life: A Qualitative Study of Swedish Adolescents' Perceptions and Experiences with Pornography. *Journal of Sex Research*.
- Mead, G. H. (1976). *Medvetandet, jaget och samhället: från socialbehavioristisk ståndpunkt*. Lund, Argos.
- Miranda–Diaz, Miriam & Corcoran, Kevin (2012) “All my friends are doing it:” The Impact of the Perception of Peer Sexuality on Adolescents' Intent to have Sex, *Journal of Evidence-Based Social Work*, 9:3, 260-264, DOI: 10.1080/15433714.2012.672923
- Månsson, Sven-Axel. Sexualitet som socialt meningsbärande handling. Lars Planting & Sven Axel Månsson (red). I *Sexualitetsstudier*, 29 – 45. Liber AB, Malmö.
- Månsson, Sven-Axel. Kinsey och den moderna sexualitetsforskningens genombrott. Lars Planting & Sven Axel Månsson (red). *Sexualitetsstudier*, 13 – 28. Liber AB, Malmö.
- Ševčíková Anna, T. Vazsonyi Alexander , Širůček, Jan, och Konečný Štěpán (2013). Predictors of Online and Offline Sexual Activities and Behaviors Among Adolescents. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*. August 2013, 16(8): 618-622. doi:10.1089/cyber.2012.0552.

Simon, Laura & Daneback, Kristian (2013). Adolescents' use of the Internet for Sex Education: A Thematic and Critical Review of the Literature. *International Journal of Sexual Health*.

Simon, Willian & Gagnon, John (1984). Sexual scripts. *Society*. November/December 1984, Volume 22, Issue 1, pp 53-60

Thabet B, Zouari N, Zouari L, Allouche C, Maalej M (2010). Parents' perception of teenage sexuality. A study of 100 caregivers. *Sexologies*, vol. 19, nr 2, s. 104 - 108

Thomassen, Magdalene (2007) *Vetenskap, kunskap och praxis. Introduktion i vetenskapsfilosofi*. Gleerups. Malmö

Tolman, D. & McClelland S. (2011) Normative Sexuality Development in Adolescence: A Decade in Review, 2000 – 2009. *Journal of Research on Adolescence*.

Traeen, Bente. (2008). Sexuality in Context. Bente Traeen och Bo Lewin (red). *Sexology in Context*, Universitetsförlaget, Oslo

Trost, Jan (2005) *Kvalitativa intervjuer*. Studentlitteratur, Lund.

Trostle, L. C. (2003). Overrating pornography as a source of sex information for university students: Additional consistent findings. *Psychological Reports*, 92, 143–150.

Bilaga 1.

Intervjuguide

Allmän introduktion

Vilka ställen kommer upp när du tänker på vart man kan få information om saker och ting

Vad gäller sex och sexualitet, vad tror du att unga vill lära sig idag?

Jämnåriga

Att tala om sex och sexualitet med jämnåriga och vänner

Vad det talas om

Vad det inte talas om

Vilka frågor som går att ställa

Vart andra har lärt sig

Vuxna

Erfarenheter av att tala med vuxna om sex

Vilka vuxna man möter i dessa frågor

Vad tänker du om hur vuxna pratar om sexualitet?

Vilka frågor går att tala om med vuxna?

Internet

Vad unga lär sig via internet om sex

När använder du internet i dessa frågor?

Vad vill man tala om på internet

Saker på internet man inte vill se

Internet i sexualundervisning i skolan

Övrigt

Om ytterligare informationskällor presenterats, frågor om dessa.

Vem tror du ställer upp på en sådan här intervju?

Bilaga 2.

Intervjudeltagare sökes

Hej! Jag tar min socionomexamen vårterminen 2015 och skriver nu min kandidatuppsats på Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet. I mitt arbete har jag en handledare som är forskare på universitetet. Uppsatsen handlar om ungas lärande och informationssökande om sex. Syftet med studien är att få ökad kunskap om hur unga får information om och lär sig om sex idag.

Jag söker deltagare till fokusgrupper (diskussionsgrupper) och intervjuer om ämnet för att samla in information. Dessa kommer att hållas på universitetet. Enda kriteriet för att delta är att du är mellan 16 – 18 år, annars söker jag stor variation av deltagare. Det vi talar om kommer att behandlas konfidentiellt. På intervjuerna/ grupperna bjuder jag naturligtvis på fika!

Är du intresserad av att delta? Är du intresserad av området eller vill du kanske bara prova att vara med i en forskningsstudie?
Hör av dig till mig genom att ringa, sms:a eller skicka ett mail.

Hälsningar Julia Hermander

Mail:

Tel: